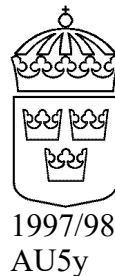

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1997/98:AU5y

1998 års ekonomiska vårproposition – Den
ekonomiska politiken, utgiftstak m.m. –
Utgiftsområdena 13, 14 och 19

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) i de delar som avser den ekonomiska politiken, utgiftstaket och EU-medel samt över de motioner som väckts med anledning av propositionen, i de delar som avser arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig i det följande över propositionens avsnitt 1 Finansplan, 4 Statens finanser och förslag till utgiftstak, 8 Revision och kontroll av EU-medel samt bilagorna 3 Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000 och 4 Nationell handlingsplan för sysselsättning.

Utskottet yttrar sig också över följande motioner:

1997/98:Fi17 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkandena 1 (delvis), 3 (delvis), 7 (delvis) och 8 (delvis),
1997/98:Fi18 av Olof Johansson m.fl. (c) yrkandena 1–3 (delvis) och 20–22,
1997/98:Fi19 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 1 (delvis), 3–4 (delvis) och 5,
1997/98:Fi20 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkandena 1 (delvis), 3–4 (delvis), 10, 15–19 och 21,
1997/98:Fi21 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) yrkandena 1 (delvis), 6 (delvis), 7, 9, 10 och 11 (delvis), 33 (delvis) och 41–43 (delvis),
1997/98:Fi22 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkandena 1, 3 och 4 (alla delvis),
1997/98:Fi24 av Lars Tobisson och Per Unckel (m),
1997/98:Fi38 av Inger Segelström m.fl. (s) (delvis),
1997/98:Fi55 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp),
1997/98:Fi59 av Karin Israelsson (c),
1997/98:Fi61 av Carina Moberg och Tone Tingsgård (s).

1 Inledning

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen, såvitt avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket, godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (regeringens förslag punkt 1), fastställer utgiftstaket för staten inklusive socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten för år 2001 till 770 miljarder kronor (regeringens förslag punkt 3) samt godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 1999–2001 som riktlinjer för regeringens budgetarbete

(regeringens förslag punkt 4). Regeringen föreslår också att riksdagen, såvitt avser EU-medel, antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EG:s förordning om miljö- och strukturstöd (regeringens förslag punkt 61). I bilaga 3 till propositionen återfinns regeringens avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000 och i bilaga 4 redovisas den nationella handlingsplan för sysselsättning som översänts till EU-kommissionen.

Yttrandet är disponerat enligt följande. Utskottet yttrar sig över riktlinjerna för den ekonomiska politiken i avsnitt 2. I det avsnittet behandlas också propositionens bilaga 3 Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000. Förslag om preliminär fördelning på utgiftsområden behandlas i avsnitt 3. I avsnitt 4 behandlas frågan om EU-medel. Avsnitt 5 tar upp den nationella handlingsplanen för sysselsättning och slutligen, i avsnitt 6, yttrar sig utskottet över övriga, i motioner väckta frågor.

2 Allmän inriktning av politiken

I detta avsnitt behandlas förutom regeringens förslag om allmänna riktlinjer (punkt 1 i förslaget till riksdagsbeslut) och propositionens bilaga 3 även följande partimotioner:

Fi17 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkandena 1 och 3 (båda delvis),
 Fi18 av Olof Johansson m.fl. (c) yrkandena 1 (delvis), 20, 21 och 22,
 Fi19 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkandena 1 (delvis) och 5,
 Fi20 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkandena 1 (delvis), 10, 15–19 och 21,
 Fi21 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) yrkandena 1 (delvis), 6 (delvis), 7, 9, 10 (delvis), 11 (delvis) och 33 (delvis),
 Fi22 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 1 (delvis) samt
 Fi55 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp).

Utskottet kommer i denna del i huvudsak att uppehålla sig vid sådana frågor som har beröring med arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken.

Propositionen

Regeringen konstaterar inledningsvis att det hittills har skett betydande ekonomiska framsteg under mandatperioden. De offentliga finanserna har sanerats och inflationen har nedbringats till en varaktigt låg nivå. Bytesbalansen visar växande överskott.

Dessa framsteg har bl.a. lett till att räntorna sjunkit kraftigt. Vidare ökar investeringarna väsentligt. Även den privata konsumtionen växer i god takt. De svenska företagen har genom produktivetsförbättringar i förening med en dämpad kostnadsutveckling också blivit konkurrenskraftiga. Förtroendet för svensk ekonomi växer.

Till detta kommer att politiska framgångar förbättrat förutsättningarna för en hög tillväxt och en snabb ökning av sysselsättning. Som exempel nämns bl.a. Sveriges aktiva medlemskap i EU, pensionsöverenskommelsen mellan fem riksdagspartier och det förhållandet att blockpolitiken har övergivits.

Enligt regeringen har utvecklingen på arbetsmarknaden vänt. Under det senaste året har arbetslösheten minskat med omkring 100 000 personer. Samtidigt har antalet personer sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskat. Den reguljära sysselsättningen har ökat och då särskilt inom den privata sektorn.

Tillväxten inom den svenska ekonomin har tagit fart under år 1997. Regeringen utgår från att BNP under innevarande år kommer att växa med 3 % och under nästföljande år med 3,1 %. En väsentlig förutsättning för denna tillväxt är att löneutvecklingen överensstämmer med vad arbetsmarknadsparterna angivit. Regeringen utgår från att investeringarna kommer att öka under dessa år.

Målet att halvera den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000 ligger fast. Enligt regeringen ligger målet inom räckhåll med den ekonomiska utveckling som nu kan förutses och med de åtgärder som har beslutats eller som föreslås i denna proposition. Halveringsmålet skall endast ses som ett delmål. På längre sikt är målet full sysselsättning. Regeringens strategi för att uppnå dessa mål bygger på tanken att kunniga människor, ett gott företagsklimat och en omställning till ekologisk hållbarhet stärker Sverige. I en stabil ekonomisk miljö skall kvaliteten på och tillgången till skola, vård och omsorg förbättras. Detta bidrar till att möjliggöra ett högt deltagande i arbetskraften för både kvinnor och män. Alla skall ges en möjlighet att förbättra sin kunskap och kompetens. Arbetsmarknadspolitiken läggs om för att kvaliteten på åtgärderna skall öka och därigenom bidra till att minska de s.k. flaskhalsarna.

I likhet med vad som bl.a. angivits i budgetpropositionen för budgetåret 1998 bygger sysselsättningspolitiken på fem grundstenar.

- Arbets- och kompetenslinjen skall gälla. Arbetslösheten skall minskas huvudsakligen genom att fler människor får arbete eller utbildning, som i sin tur ger ökade möjligheter till arbete.
- Huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn.
- I den offentliga sektorn skall verksamheten prioriteras framför transfereeringar. Skolan, vården och omsorgen utgör kärnan i välfärden.
- Det krävs en väl fungerande lönebildning för att stärka sysselsättningen.
- Statsfinanserna skall vara sunda och priserna stabila.

Huvudinriktningen är att prioritera verksamheter framför bidrag. Genom ytterligare tillskott till kommunerna stärks skolan, vården och omsorgen och sysselsättningen säkras.

Enligt regeringen är det sex områden som är av strategisk betydelse för den svenska tillväxten och sysselsättningen. Dessa områden anges under följande rubriker: Kunskap och kompetens, Delaktighet i informationssamhället, Hållbara Sverige – ett föregångsland, Företagande, Europeiskt samarbete och Ett Sverige för alla.

När det gäller området *Kunskap och kompetens* föreslås bl.a. att det skall vara möjligt att studera med det särskilda utbildningsbidraget under ett andra år i syfte att möjliggöra ett fortsatt brett deltagande i Kunskapslyftet. En arbetsgrupp har tillsatts inom Regeringskansliet för kompetensutveckling i arbetslivet.

Inom området *Delaktighet i informationssamhället* anmärks att regeringen bl.a. har satsat på ett nationellt program för IT-utbildning som skall sträcka sig över perioden 1997–1999. Enligt regeringen skall IT-politiken leda till en ökning av kvinnors användande av IT.

Det påbörjade förenklingsarbetet för stimulera *företagande* skall fortsätta. Regeringen skall verka för att det skall bli lättare att registrera företag.

Det konstateras att det *européiska samarbetet* har fördjupats. En väsentlig del av EU:s arbete är inriktat på att inlemma nya medlemmar i gemenskapen.

För att minska segregationen och uppnå de integrationspolitiska målen, *ett Sverige för alla*, föreslås ett resurstillskott de kommande tre åren. Det skall användas till insatser inom olika områden. Bland annat skall det användas till att förbättra invandrades kunskaper i svenska språket och för att skapa lika villkor på arbetsmarknaden för dessa grupper. Under våren kommer regeringen att lämna förslag till en skärpning av lagen mot etnisk diskriminering.

Avstämning av målet om en halvering av den öppna arbetslösheten

Den svenska ekonomin befinner sig i en stabil uppgångsfas. En ökad inhemsk efterfrågan och en fortsatt exportefterfrågan bidrar till att BNP-tillväxten kan förväntas uppgå till 3,0 % i år. Den ekonomiska tillväxten bedöms vara fortsatt god även under åren 1999 och 2000, med en tillväxt på 3,1 respektive 3,4 %. Tillväxten kommer att leda till ytterligare förbättringar av de offentliga finanserna. För de kommande åren beräknas de offentliga finanserna visa överskott varje enskilt år.

Under de närmaste åren väntas en god utveckling på arbetsmarknaden. Sysselsättningen stiger och arbetslösheten minskar. Under år 1997 ökade antalet nyanmälda platser. En stor del av ökningen har tillkommit inom den offentliga sektorn. Under år 1998 väntas ökad sysselsättning inom byggnadsverksamhet. Efterfrågan på privata tjänster väntas stiga under åren 1998 och 1999 i takt med att den privata konsumtionen ökar. En viss uppgång i den offentliga sysselsättningen förväntas också främst till följd av de höjda statsbidragen till kommuner och landsting.

De löneavtal som slutits under år 1998 inger enligt propositionen förhoppningar om att lönebildningen inte skall utgöra ett hinder för en ökning av sysselsättningen. Lönerna beräknas öka med i genomsnitt 3 % per år de närmaste åren.

Sammantaget medför en god tillväxt och måttliga löneökningar att sysselsättningen beräknas öka med 1 % år 1998 och med 1,5 respektive 2 % under åren därefter. Den ökade sysselsättningen i kombination med en fortsatt satsning på utbildning inom Kunskapslyftet och högskolan innebär att den öppna arbetslösheten kommer att sjunka successivt. Den öppna arbetslösheten för år 1998 beräknas bli 6,7 %, året därefter 5,7 % och år 2000 i genomsnitt 4,4 %. Målet om en öppen arbetslöshet på 4 % beräknas bli uppnått i slutet av år 2000.

Moderaterna framhåller i partimotion Fi17 yrkandena 1 och 3 (båda delvis) att förnyelsen av Sverige är ett långsiktigt och strukturellt reformarbete – i kontrast till värbudgeten som beskrivs som ett till stor del kortsiktigt och konjunkturrellt prognosarbete. I motionen presenteras ett ekonomiskt alternativ som sägs kunna bryta Sveriges 30-åriga eftersläpning, skapa förutsättningar för nya riktiga jobb i privat sektor och göra det möjligt för vanliga löntagare att försörja sig själva.

Det är en politik för lägre skatter för alla, mindre krångel för företagen, förnyelse av välfärden och ett starkt svenskt engagemang i Europa.

De övergripande målen för den ekonomiska politiken skall enligt *Moderaterna* vara att skapa förutsättningar för snabb tillväxt, en kraftig ökning av antalet nya arbetstillfällen, en god reallöneutveckling och minskat bidragsberoende.

Att främja nyföretagande och att ge dagens företag, små och stora, möjlighet att växa i Sverige är det viktigaste. Ett program för företagande måste enligt *Moderaternas* partimotion ha bl.a. inslag av sänkt skatt på företagande och arbete, särskilda skattelättnader riktade mot hushållstjänster, en modernisering av arbetsrätten och en reformering av arbetsmarknadspolitiken.

De höga skatterna leder enligt *Moderaterna* till skärpta lönekrav och färre arbeten. Sänkta skatter däremot ger fler nya jobb. Samtidigt som skatterna sänks måste arbetsmarknadens parter ta ett stort ansvar för att lönebildningen inte motverkar de positiva effekterna av skattelindringarna.

En grundläggande modernisering av arbetsrätten bör ha som utgångspunkter *dels* att arbetets rättigheter skall tillkomma den enskilde, inte dennes organisationer, vilket innebär att avtalen måste bli mer individuella, *dels* att lagarna skall ge de små företagen större möjligheter att nyanställa.

En lagstiftning som uppfyller dessa krav måste vara allmän och ge utrymme för lokala och individuella variationer. En arbetsrättslig ramlag som ersätter dagens många specialiserade arbetsmarknadslagar bör träda i kraft senast vid halvårsskiftet år 2000. I avvaktan på den nya lagstiftningen bör företagen medges rätt att bortse från de delar av anställningsskyddslagen (LAS), semesterlagen och arbetstidslagen som är dispositiva. Detta skulle göra det möjligt att sluta rimligare avtal framför allt för de allra minsta företagen.

Moderaterna föreslår vidare följande förändringar av arbetsmarknadspolitiken och av stödet till de arbetslösa. Volymmålet i arbetsmarknadspolitiken bör avskaffas. I stället bör det införas ett mål som tar sikte på hur många arbetslösa som får arbete. Arbetsmarknadspolitiken bör koncentreras på två åtgärder – ett erbjudande om lärlingsutbildning i företagen för alla arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år samt en, som det beskrivs, fokuserad arbetsmarknadsutbildning. De andra arbetsmarknadsåtgärderna bör avvecklas successivt. För äldre kan en skattereduktion vara en möjlighet.

Arbetslöshetsförsäkringen bör göras om till en verklig omställningsförsäkring med ersättning för 300 dagar och ett efterskydd på grundnivå i 200 dagar. För arbetslösa över 58 år förlängs den ursprungliga ersättningspe-

rioden med 200 dagar. Ersättningsnivån bör vara 75 %. All ersättning vid arbetslöshet bör samordnas i den här föreslagna försäkringen.

Centerpartiet konstaterar i motion Fi18 (yrk. 1 delvis samt 20–22) att utgångsläget är gott när det gäller Sveriges ekonomi. Partiet har enligt motionen tagit ett stort ansvar för att få ordning på landets ekonomi. Räntorna är låga, inflationen stabilt låg och statens finanser förbättrade. Det tidigare budgetunderskottet har vänts till överskott.

Nu måste åtgärder vidtas för att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen. Arbetsgivaravgifterna måste sänkas för att skapa fler arbeten. För att få största möjliga sysselsättningseffekt av sänkningen bör den särskilt inriktas på mindre företag. Regelförenklingar för företagen måste komma till stånd. *Centerpartiet* föreslår sänkta skatter på små och medelstora inkomster från år 1999 och anser att detta leder till nya arbetstillfällen.

För att sysselsättningen skall öka krävs också att arbetsmarknadspolitiken moderniseras. Den skall stimulera flexibilitet samt inriktas mer på kvalitet och mindre på kvantitet. Volymkraven måste förändras för att skapa större utrymme för åtgärder som leder till arbete. Arbetsmarknadsutbildningens betydelse betonas.

Viss avreglering är nödvändig för att stimulera ökad flexibilitet på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadspolitiken måste decentraliseras och det lokala och regionala inflytandet ökas när det gäller användningen av de arbetsmarknadspolitiska resurserna. En nationell arbetsmarknadspolitik är viktig för att klara en god lönebildning och för att undvika s.k. flaskhalsar på arbetsmarknaden. Lönebildningen måste äga rum inom samhällsekoniskt ansvarsfulla ramar. Medlingsinstitutet måste stärkas och konfliktbenägenheten minskas. I sammanhanget finns det anledning att överväga införandet av restriktioner som gör att konfliktvapnen måste stå i rimlig proportion till stridsfrågan. Blockad av enmansföretag måste förbjudas och varsel om stridsåtgärder bör inte tillåtas när medling pågår.

Möjligheterna till mer varierande arbetstider måste förbättras. Förkortad arbetstid leder till välfärdsvinster. En översyn bör göras av hur olika ersättningssystem samverkar och i kombination med ökade kostnader påverkar benägenheten att söka och ta arbete samt vilka regelförändringar som bör genomföras i detta.

Egenavgiften till arbetslöshetsförsäkringen bör höjas. De som har arbete bör bidra litet mer än i dag till finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen. Højningen av egenavgifter, som skall ses tillsammans med partiets förslag till skattesänkningar, bör uppgå till 40 kr per månad. Detta beräknas innebära inkomstförstärkningar på 1 450, 1 600 respektive 1 600 miljoner kronor de närmaste tre åren. För att bl.a. belysa sysselsättningseffekterna av skattesubventioner på hushållsnära tjänster bör försöksverksamhet genomföras. Försöksverksamheten bör ha som mål att ta reda på vid vilken subventionsnivå som efterfrågan finns hos hushållen. Vidare bör bl.a. sysselsättningseffekter studeras. *Centerpartiet* föreslår också att ett system med hemservicecheckar för pensionärer införs av främst sociala men även av sysselsättningsskäl.

Centerpartiet pläderar för ett decentraliserat kunskapssamhälle. Kunskapslyftet bör få någon form av fortsättning även efter den pågående femårspe-

rioden. Det bör övervägas om arbetslösa skall ges möjlighet att läsa in gymnasiekompetens innan andra åtgärder sätts in. Genom att införa kompetenskonton underlättas fortbildningen för vuxna. Regeringen bör bjuda in arbetsmarknadens parter till överläggningar om kompetensutveckling. Ytterligare satsningar bör göras på distansutbildning och på kvalificerad yrkesutbildning.

Avfolkningsen i stora delar av landet måste stoppas. Regional balans är en förutsättning för uthållig ekonomisk utveckling. Hela landet måste ges likvärdiga villkor att utvecklas. Det är varken önskvärt att glesbygden avfolkas eller att storstäderna sätts under alltför stort expensionsstryck.

Folkpartiet har som ett genomgående tema i sin partimotion att det behövs fler arbeten (Fi19 yrk. 1 delvis och 5). Tillsammans med satsningar på vård och skola är detta partiets prioriteringar i den ekonomiska politiken. Regeringen har enligt motionen misslyckats med sysselsättningspolitiken eftersom färre människor arbetar i dag än när mandatperioden inleddes.

Regeringens mål om att halvera den öppna arbetslösheten måste ersättas med ett mål för antalet nya arbeten. Målet bör vara 300 000 nya arbeten under kommande mandatperiod. För att nå detta enligt motionen ambitiösa mål kommer omfattande åtgärder att krävas. Det handlar både om politiska beslut och om medverkan från övriga delar av samhället, t.ex. fackliga organisationer.

Anställningarna kommer att öka om arbetskraftskostnaderna blir lägre. *Folkpartiet* föreslår sänkta arbetsgivaravgifter med 6 procentenheter för företag i tjänstesektorn. För hushållstjänster bör en skattereduktion införas på 50 %. I nästa steg bör inkomstskatten sänkas för låg- och medelinkomsttagare. Utrymme för detta kommer att finnas vid ett stabilt överskott i statsbudgeten utöver amorteringar.

På morgondagens arbetsmarknad kommer andelen fasta anställningar att minska och fler kommer att arbeta med uppdragsverksamhet och egna företag. *Folkpartiet* anser att det då blir angeläget att jämställa företagsperspektiv med löntagarperspektiv – det skall vara lika naturligt att vara egen företagare som att vara anställd.

Regelförenklingar för start och drift av företag behövs. Möjligheten att provanställa måste bli större, för att bl.a. underlätta för en egenföretagare att anställa en första person. Anställningsskyddslagen och medbestämmandelagen bör återställas till de regler som infördes av den borgerliga regeringen.

Alla instämmer förmodligen i att det skall löna sig att arbeta, sägs det i motionen, men tyvärr lönar det sig inte i alla lägen för den enskilde att ta ett arbete. I dag motverkar ibland olika bidragssystem varandra och skapar tröskeffekter mot att börja arbeta eller öka arbetstiden. Incitamentstrukturen i olika bidragssystem bör därför ses över. Marginaleffekter för framför allt barnfamiljer behöver minska. En skärpt kontroll av bidragsutbetalningarna, som arbetslöshetsersättningen, kan också behövas.

En ökad sysselsättning kräver en ansvarsfull lönebildning. Löneökningarna måste hållas låga i flera år framåt. Detta kräver att regler och incitament för arbetsmarknadens parter ändras. Konfliktträtten måste inskränkas i fråga om sympatiåtgärder som kränker föreningsrätten och inskränker näringsfriheten.

Fackligt tolkningsföretråde bör ersättas av medel för konfliktlösning i kollektivavtalen. Balans och neutralitet skall styra regelverken. De fackliga organisationerna bör få ett ökat finansiellt ansvar för löneavtalens konsekvenser genom minskade statsbidrag till arbetslöshetskassorna. Medlemsavgifterna bör variera mellan arbetslöshetskassorna beroende på löneläge och arbetslöshetsnivå. Arbetslöshetsförsäkringen bör vara allmän, obligatorisk och tidsbegränsad.

Inom arbetsmarknadspolitiken bör arbetslösa ungdomar och långtidsarbetslösa ges utbildningar som höjer yrkeskompetensen framför allmänt inriktade kurser.

Flera av ovan nämnda åtgärder är särskilt tänkta att gynna kvinnors arbetsmarknad. Billigare hushållstjänster är enligt Folkpartiet en viktig jämställdhetsåtgärd. Sänkta skatter för tjänstesektorn stimulerar den del av arbetsmarknaden där många kvinnor arbetar. Vidare föreslår Folkpartiet att de särskilda kommunpengarna bör ”örönmärkas” till vård och skola vilket också stimulerar kvinnodominerade arbetsmarknader. Att bryta statliga och kommunala monopol inom vård och skola gynnar kvinnligt företagande.

Vänsterpartiet anser i motion Fi20 (yrk. 1 delvis, 10, 15–19 och 21) att den avgörande uppgiften för den ekonomiska politiken de närmaste åren är att öka sysselsättningen och avskaffa massarbetslösheten. Målet bör vara att sysselsättningen skall ligga på en nivå om 4,5 miljoner personer och att den öppna arbetslösheten skall vara högst 2 %. Den ekonomiska politiken bör inte vara inriktad på att anpassas till ett framtida medlemskap i EMU utan på valutapolitisk neutralitet. Partiet delar regeringens uppfattning att det är viktigt med starka finanser men anser att en starkare samhällsekonomi i första hand förutsätter att fler arbetar. Man bör därför anslå ytterligare medel för att öka antalet arbeten. 10, 20 respektive 30 miljarder kronor av de medel som regeringen vill använda för att amortera på den offentliga statsskulden bör i stället användas till ökad sysselsättning. Vidare anser partiet att regeringens förslag om medel till skola, vård och omsorg är otillräckliga. Det bör skjutas till ytterligare medel till kommunsektorn. Tillskottet bör dels vara en riktad sänkning av arbetsgivaravgifterna med 5 miljarder kronor, dels en överföring av medel från arbetslöshetsersättningen med 3,4 miljarder kronor.

Enligt partiet är det inte tillräckligt med bara efterfrågestimulerande åtgärder. Det krävs också åtgärder för att få ned den strukturella arbetslösheten.

Under nästa mandatperiod bör det införas lagstiftning om kortare normalarbetsvecka. Ett principbeslut bör fattas redan år 1998. En lag om 35 timmars arbetsvecka skall träda i kraft den 1 oktober 2002. Denna konstruktion innebär att arbetsmarknadens parter ges rimliga möjligheter att ta hänsyn till den nya lagstiftningen i avtalsförhandlingar. Det bör även ske överläggningar med dessa parter om ikraftträdande och samordning med avtalsförhandlingar. En arbetstidsförkortning är inte självfinansierande utan påverkar löneutrymme och produktionskostnader. Lagstiftningsreformen bör därför efter förebild från Frankrike kombineras med avgifts- och skattelättnader för de parter som dessförinnan träffar uppgörelser som innebär förkortning/omfördelning av arbetstiden. För att finansiera detta föreslår Vänsterpartiet att 4, 8 respektive 16 miljarder kronor avsätts de närmaste tre åren.

Vidare föreslås att arbetstidsförkortningen skall kombineras med att "taket" för övertid halveras och att det skall bli mer kostsamt för arbetsgivarna att låta arbetstagarna arbeta övertid.

Konsumtionsutrymmet bör omfördelas. Bland annat bör ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen samt i sjuk- och föräldraförsäkringen höjas till 85 %.

Det behövs fler företag för att sysselsättningen skall öka. För att uppmuntra tjänsteföretag föreslås riktade skattesänkningar om sammanlagt 4 miljarder kronor, bl.a. föreslås sänkta egenavgifter och sänkt moms. Vidare bör företag med högst tio anställda undantas från arbetsgivarinträdet. En "grön skatteväxling" bidrar till att öka sysselsättningen.

Demokratin i näringslivet måste utvecklas. Ökad löntagarmakt över företagens arbetsorganisation och investeringar är en viktig förutsättning för näringslivets framsteg. Bland annat bör det införas s.k. framtidsfonder. Dessa fonder skall utnyttjas för investeringar i höjd kunskapsnivå och bättre arbetstagarorganisation. Fonderna skall finansieras av avgifter som belastar företagens vinster. De skall administreras gemensamt av arbetsgivare och fackliga organisationer på lokal nivå.

Regeringen har det övergripande ansvaret för en fungerande lönebildning. För att underlätta en hållbar lönebildning krävs en aktivare fördelningspolitik. Löneförhandlingarna kan underlättas genom bl.a. avsättning av vinstmedel till utbildnings- och arbetslivsinvesteringar, sänkt arbetsgivaravgift, arbetstidsförkortning m.m. Lönebildningen skulle också fungera bättre genom en återgång till centrala och samordnade förhandlingar.

En likalönelag bör införas. På jämställdhetsområdet bör regeringen ges i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med en tidsplan för genomförande av handlingsplanen från FN:s kvinnokonferens.

Arbetsmarknadspolitiken måste i grunden reformeras. Näringslivet måste ta ett betydligt större ansvar för rekrytering, praktik, kompetensutveckling, rehabilitering och inrättandet av anpassade arbetstillfällen för funktionshindrade. Lågkvalitativa volymåtgärder som ALU, API, OTA m.fl. bör avvecklas och ersättas av kompetenshöjande utbildningsvikariat och arbetsmarknadsutbildning. Det arbetsmarknadspolitiska volymkravet bör tas bort liksom en rad detaljregleringar för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Detta skulle öka flexibiliteten och bidra till en större lokal handlingsfrihet för arbetsförmedlingsnämnderna. En friare medelsanvändning bör tillåtas inom ramen för decentraliserade beslutsformer. En förutsättning är dock att de nationellt definierade målen för arbetsmarknadspolitiken kan tillgodoses. Kraftigare insatser bör sättas in för att stödja särskilt utsatta grupper, exempelvis funktionshindrade, äldre, lågutbildade och invandrare. Vidare krävs det reformer inom arbetsrättens område för att tillgodose berättigade krav på trygghet i det nya läget där korttidsarbete, uthyrd arbetskraft och egenföretagande blivit vanligare.

Miljöpartiet anser i motion Fi21 yrkandena 1 och 6 (båda delvis), 7, 9, 10 (delvis), 11 (delvis) samt 33 (delvis) att den ekonomiska politiken måste utformas så att den aktivt bidrar till ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Partiet föreslår något som det betecknar som en grön skattereform.

Reformen innebär att skatten på arbete sänks medan skatter på energi, utsläpp och råvaruförbrukning höjs. Partiet menar att 7–8 miljarder kronor bör växlas per år under den närmaste treårsperioden.

Miljöpartiet bedömer att regeringens prognos i fråga om arbetslösheten är alltför optimistisk och har karaktären av politiskt betingad glädjekalkyl. Baserat på Konjunkturinstitutets prognos räknar partiet med en arbetslöshet på omkring 6 % år 2001 med den av regeringen föreslagna politiken. Målet för den ekonomiska politiken är bl.a. en öppen arbetslöshet på 3 % och ett kraftigt minskat antal personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ökad jämlikhet mellan könen, en stärkt fördelningspolitik och att miljöskulden upphör.

Som ett led i att bekämpa arbetslösheten och förbättra människors livskvalitet föreslås att arbetstiden förkortas. I ett första steg bör arbetstiden förkortas till 35 timmar i veckan. Arbetstidsförkortningen bör genomföras genom övergripande "kontrakt" mellan staten och arbetsmarknadens parter. Staten inför ändringar i arbetstidslagen och detaljerna fastställs i avtal på arbetsmarknaden. Den nuvarande dispositiviteten behålls i arbetstidslagen. På sikt skall arbetstiden vara 30 timmar i veckan. Miljöpartiet räknar med att 30 % av minskningen av arbetstiden kan komma att kompenseras av en förbättrad produktivitet. Resten av arbetstidsbortfallet beräknas ge fler arbetstillfällen. Frågan om lönekompensation bör avgöras vid fackliga förhandlingar. Reformen kommer att innebära ett minskat skatteunderlag men också reducerade kostnader för arbetslösa. Den innebär en nettobesparing på 20 miljarder kronor enligt partiets beräkningar.

Partiet är kritiskt till den arbetsmarknadspolitik som förts under senare år. Den har inriktats på att "pressa in" ett stort antal människor i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder i syfte att minska den öppna arbetslösheten. Många av de aktuella åtgärderna håller låg kvalitet eller tränger undan "riktiga" arbeten i offentlig verksamhet eller inom den privata sektorn. Bl.a. bör resursarbeten, generationsväxling och offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA) avskaffas. En del av de medel som i dag används till arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör överföras till kommuner och landsting. Partiet föreslår att kommunerna tillförs 1,5 miljarder kronor år 1999, 2,8 miljarder år 2000 och 3,9 miljarder år 2001. Tillsammans med arbetstidsförkortningen beräknas ett sådant ökat anslag till kommunerna leda till balans på arbetsmarknaden omkring år 2001. Om riksdagen inte genomför den arbetstidsförkortning som partiet förordar måste kommunerna tillföras ytterligare medel. I partimotion Fi55 föreslår partiet att regeringen analyserar effekterna av en överföring av arbetsmarknadspolitiska medel till kommunsektorn för att skapa sysselsättning där.

Det framhålls i motion Fi21 också att det är viktigt att förenklingar genomförs i den arbetsrättsliga lagstiftningen och att institutionella förändringar genomförs i syfte att underlätta en samhällsekonomiskt bra lönebildning.

En politik för minskad ofrivillig arbetslöshet och ett godtagbart välbefinnande kräver att företagen blir fler och större. Näringspolitiken måste särskilt inriktas på små och medelstora företag, och det bör särskilt satsas på kvinnor som företagare. Miljöpartiet föreslår sänkta arbetsgivaravgifter inom ramen för den föreslagna skatteväxlingen.

Arbetslöshetsförsäkringen bör samordnas med sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen. Ersättningsnivån bör vara 85 % av inkomster upp till 4,2 basbelopp och 40 % för inkomster därutöver, s.k. brutet tak. Ett övre tak bör gälla vid inkomster på 6,5 basbelopp per år. Kvalificeringstiden för rätt till a-kassa bör sänkas och möjligheter bör införas till s.k. friår med a-kasseersättning över hela landet.

Kristdemokraterna förespråkar i motion Fi22 (yrk. 1 delvis) en social och ekologisk marknadsekonomi. Partiet vänder sig mot att regeringens målsättning när det gäller kampen mot arbetslösheten är att halvera den öppna arbetslösheten. Valet av mål riskerar att leda till fel åtgärder. Målet bör i stället vara att halvera den totala arbetslösheten och fokus bör sättas på en ökad sysselsättning.

Enligt partiet kan nya arbetstillfällen främst skapas i de mindre företagen och i den privata sektorn. Ett gynnsamt klimat för små- och nyföretagande är därför av största vikt för att sunda statsfinanser skall uppnås i kampen mot den höga arbetslösheten. Stora satsningar på forskning och utbildning är nödvändiga för att svenskt näringsliv skall bli konkurrenskraftigt. Regelverket kring företagen måste avbyråkratiseras. Inför varje nytt lagstiftningsärende bör regeringen pröva förslagets effekt för företagandet. Dubbelbeskattningen måste avskaffas och ett permanent riskkapitalavdrag införas. Arbetsrätten måste också reformeras så att den bättre svarar mot dagens arbetsmarknad och unga människors syn på arbete och flexibilitet. Särskilt små företag drabbas av dagens stela regelverk. Ökade krav på flexibilitet i arbetslivet ställer högre krav på fortlöpande kompetensutveckling. *Kristdemokraterna* föreslår att ett system med individuella utbildningskonton införs.

För privatpersoner bör det införas en möjlighet till skattereduktion med 50 % av arbetskostnaden för tjänster som utförs i det egna hemmet. Taket för en sådan reduktion bör vara 25 000 kr.

Arbetsmarknadspolitiken måste enligt *Kristdemokraterna* utgå från subsidiaritetsprincipen. Politikens uppgift är att fungera som ett försäkringssystem för den som blir arbetslös vid normala konjunktursvängningar och att underlätta nödvändig omställning från krympande till växande sektorer. Arbetslinjen skall eftersträvas där meningsfull sysselsättning och utbildning skall erbjudas framför passivt kontantstöd vid arbetslöshet.

I motionen framhålls också att arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring som delvis finansieras genom avgifter. Genom en högre grad av avgiftsfinansiering uppnås ett bättre samband mellan lönebildning och arbetslöshet. Branschvisa avgifter som återspeglar arbetslösheten inom sektorn skapar incitament för övergångar till sektorer med bättre framtidsmöjligheter. Ersättningsnivån bör vara 80 % av den tidigare inkomsten.

Arbetsmarknadspolitiken bör harmoniseras med den ekonomiska politiken och regionalpolitiken. Det krävs enligt vad som sägs i motionen en aktiv generell regionalpolitik där näringsliv och offentlig sektor i glesbygd kompenseras för långa avstånd, små lokala marknader, brist på utbildad personal, sämre kringsservice m.m. En väl utbyggd infrastruktur är ett av de viktigaste medlen för att skapa goda förutsättningar för hela Sveriges utveckling.

Utskottet lämnar här en redovisning av det aktuella arbetsmarknadsläget. Utskottet vill särskilt markera att denna redovisning bygger på den statistik AMS har publicerat för arbetsmarknadsläget april 1998. Motsvarande statistik från SCB är inte tillgänglig när detta yttrande beslutas.

Av AMS månadsstatistik för april 1998 framgår bl.a. följande.

Arbetslösheten minskar kontinuerligt sedan inledningen av år 1997. I slutet av april var 247 000 öppet arbetslösa, vilket motsvarar 5,9 % av arbetskraften och 4,4 % av befolkningen. Det var 92 000 färre än i april förra året och 16 000 färre än i mars i år.

Antalet personer som befann sig i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd uppgick till 194 000. Detta motsvarar 4,6 % av arbetskraften och 3,5 % av hela befolkningen. Jämfört med april förra året har åtgärdsvolymen minskat med 28 000 och jämfört med mars i år med 4 000 personer i genomsnitt per månad.

Summan av personer som är arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, det s.k. obalanstalet, var i slutet av april 440 000 personer – 243 000 män och 197 000 kvinnor – eller 10,5 % av arbetskraften. Detta är den lägsta noteringen sedan år 1992. Motsvarande tid förra året var talet 13,2. Under den senaste månaden har obalanstalet minskat med 21 000 personer.

Allt färre ungdomar i åldrarna 20–24 år är arbetslösa eller sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Denna grupp bestod i slutet av april av 73 000 personer. Det är en minskning med 29 000 personer jämfört med samma tid förra året och med 3 000 jämfört med förra månaden.

Under april månad anmälades 38 000 lediga platser till arbetsförmedlingen, vilket är 7 000 fler än motsvarande månad förra året. Däremot var det 3 000 platser färre än under mars detta år. Detta beror troligen på att det var färre arbetsdagar i april än i mars på grund av påskhelgen. Flest platser har tillkommit inom den offentliga tjänstesektorn. Antal platser inom undervisning och hälso- och sjukvård var 11 400, vilket innebär en ökning med 60 %. Drygt hälften av dessa platser var tillsvidareanställningar eller vikariat som varade längre än sex månader.

De långtidsarbetslösa, dvs. personer som varit kontinuerligt arbetslösa under minst sex månader eller, om personen är under 25 år, mer än 100 dagar, var 48 000 färre än för ett år sedan. Antalet uppgick i april 1998 till 55 000, vilket är en minskning med 2 000 sedan mars. De långtidsarbetslösa i åldern 20–24 år var 7 400, 11 800 färre än i april förra året. Hallands län är det första län som har uppnått målet att inga ungdomar skall vara arbetslösa efter 100 dagar.

Under april varslades 2 300 personer om uppsägning. Det var 2 100 färre än månaden före och 1 400 färre än under oktober förra året.

Utskottets ställningstagande

Arbetslösheten är ett slöseri med resurser och en olycka för dem som drabbas. Den skapar klyftor och påfrestningar både för den enskilde och för sam-

hället. Hög arbetslöshet och minskad sysselsättning innebär att det i längden kan vara svårt att upprätthålla välfärd och en god offentlig service. Det är genom arbete som välfärden säkras.

Den utveckling svensk ekonomi har haft under första hälften av 1990-talet har inneburit svåra påfrestningar med höga arbetslöshetstal och minskande sysselsättning. För att rädda välfärden har det varit nödvändigt med ett omfattande saneringsprogram. Utskottet kan därför med tillfredsställelse konstatera att den saneringspolitik som regeringen genomfört tillsammans med Centerpartiet har inneburit att den negativa trend som funnits i svensk ekonomi har brutits. Detta har bl.a. lett till att sysselsättningen nu stiger. Förbättringarna i ekonomin har också inneburit att flera satsningar har kunnat genomföras som medfört att den öppna arbetslösheten sjunkit. Att dessa satsningar fått avsedd verkan bekräftas av ovanstående beskrivning av det nuvarande arbetsmarknadsläget. Utskottet, som noterar att SCB:s statistik för april 1998 ännu inte är tillgänglig, kan konstatera att SCB:s statistik för årets tre första månader visar att sysselsättningen under denna period har ökat jämfört med motsvarande tid år 1997.

Länsarbetsnämnderna har tagit fram översikter över arbetsmarknaden i respektive län. Dessa kommer att ligga till grund för den nationella prognos över arbetsmarknadsläget som AMS utarbetar och som kommer att publiceras den 18 maj.

I länsarbetsnämndernas prognoser görs bedömningen att sysselsättningen kommer att öka under år 1998 och år 1999 och arbetslösheten att sjunka. Sysselsättningsökningen kommer framför allt att ske i den privata sektorn. Det är särskilt utbildad arbetskraft som kommer att efterfrågas. I prognoserna varnas för att det är och även framöver kan bli brist på vissa yrkesgrupper. Särskilt efterfrågas personer med kvalificerad högskolekompetens. Det är brist främst på datatekniker och civilingenjörer, men inom vissa län är det även brist på lärare och personer med vårdutbildning. Detta kan leda till s.k. flaskhalseffekter och det kan motverka företagens expansion.

Det finns skäl att anta att den gynnsamma utvecklingen kommer att fortsätta.

I flera motioner framförs tvivel på att det skall vara möjligt att uppnå målet att reducera den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000, det s.k. halveringsmålet. Vidare framför flera oppositionspartier att detta mål bör ändras till att avse den totala arbetslösheten eller i stället ta sikte på antalet nya arbetstillfällen.

När det gäller den sistnämnda frågan anser utskottet att det är viktigt att ställa upp ett mål som kan kvantifieras utan att misstolkas, samtidigt som målet måste kunna uppnås med tillgängliga medel. Halveringsmålet uppfyller dessa krav. Utskottet vill dock i likhet med regeringen betona att halveringsmålet inte är tillräckligt. Det slutliga målet måste vara att uppnå full sysselsättning.

Vad sedan gäller frågan om det är möjligt att uppnå halveringsmålet kan utskottet konstatera att det finns flera bedömare som ifrågasätter detta. En av dessa är Konjunkturinstitutet (KI) som, i sin rapport Konjunkturläget mars 1998, inte ansett att det är möjligt att nå målet under år 2000. I KI:s medelfristiga kalkyler beräknas arbetslösheten bli 6 %. Även Nordbanken har

förutspått en högre arbetslöshet. Nordbanken antar att den öppna arbetslösheten år 2000 kommer att vara 5,5 %.

Utskottet vill påpeka att det är en väsentlig skillnad mellan regeringens antaganden och de bedömningar som görs på annat håll. Regeringen kan till skillnad från andra bedömare aktivt påverka utvecklingen. Om regeringen skulle se att det finns en överhängande risk för att halveringsmålet inte uppnås, kan den vidta olika åtgärder och därmed ändra förutsättningarna för att uppnå målet.

För att sysselsättningen skall öka krävs goda förutsättningar för de små och medelstora företagen. Utskottet anser att de allmänna villkoren för företagande har blivit bättre. Förstärkningen av de offentliga finanserna har medfört ett kraftigt räntefall, vilket har lett till att det är mer lönsamt för företagen att investera. Den låga och stabila inflationen har dessutom inneburit en större förutsägbarhet för företagen. Vidare har arbetsgivaransvaret för sjuklöneperioden förkortats från 28 till 14 dagar. Socialavgifterna har reducerats för att särskilt gynna de mindre företagen. Regelförenklingar har införts, t.ex. när det gäller att erhålla F-skattsedel. Det har också genomförts olika satsningar för att underlätta för intresserade att starta eget. Som exempel kan nämnas att det fr.o.m. årsskiftet 1997/98 är möjligt för arbetstagare att få tjänstledigt från sitt ordinarie arbete under begränsad tid för att kunna starta eller bedriva eget. Utskottet anser att det är viktigt att regeringen fortsätter förenklingen av regelsystemet på det sätt som är beskrivet i propositionen. Småföretagardelegationen som omnämns i propositionen kommer att lämna sitt slutbetänkande den 1 juli 1998.

En fråga som har tagits upp i flera motioner rör olika åtgärder för att särskilt stimulera tjänste- och servicesektorn. Näringsutskottet har under våren behandlat motionsyrkanden med liknande innehåll (se bet. 1997/98:NU10). Näringsutskottet noterade då att den s.k. Tjänstebeskattningsutredningen har remissbehandlats. Vidare noterades att EG-kommissionen hösten 1997 föreslagit att medlemsländerna skall kunna sänka mervärdesskatten på vissa arbetsintensiva tjänster i syfte att öka sysselsättningen. Näringsutskottet konstaterade vidare att både finansminister Erik Åsbrink och skatteminister Thomas Östros uttalat sig positivt om förslaget. Regeringen har vidare genom tilläggsdirektiv (dir. 1998:4) gett Förenklingsutredningen (Fi 1996:4) i uppdrag att utreda införandet av ett förenklat deklara-tions- och redovisningsförfarande för inkomsttaxering och redovisning enligt redovisningslagstiftningen för mindre tjänsteföretag som bedrivs som enskild näringsverksamhet. Uppdraget skall behandlas med förtur. Enligt vad arbetsmarknadsutskottet erfarit bereds dessa frågor för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet delar därför inte den inställning som flertalet av oppositionspartierna har och som innebär att det inte vidtas tillräckliga åtgärder för att stimulera företagande.

En annan omständighet som kommer att få betydelse för sysselsättningen är de extra resurser som anslås till den kommunala sektorn. Med hjälp av dessa medel skall skolan, vården och omsorgen stärkas. Effekten kommer med stor sannolikhet att bli att efterfrågan på arbetskraft ökar.

En viktig förutsättning för att halveringsmålet skall nås är att lönebildningen fungerar. Utskottet anser i likhet med flera oppositionspartier att lönebild-

ningen under en följd av år inte har fungerat tillfredsställande. Vad som skall betraktas som en väl fungerande lönebildning och hur den skall åstadkommas finns det dock olika uppfattningar om. I flera motioner föreslås bl.a. förändringar i arbetsrätten och arbetslöshetsersättningen för att därigenom förbättra lönebildningen. Ändringarna i arbetsrätten rör i denna del de s.k. konfliktreglerna. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att regeringen har tillsatt en utredning som i nära samarbete med parterna skall se över medlingsfunktionen, men också analysera vilka effekter på lönebildningen och arbetslöshetsnivån som övriga förslag från parterna kan ha. Utredningen presenterade ett delbetänkande i slutet av november 1997 och skall slutföra sitt arbete i november 1998. Utskottet kan också notera att medvetenheten bland arbetsmarknadens parter om lönebildningens effekter har ökat och att de avtal som har träffats hittills under våren 1998 innebär att inflationsförväntningarna nu är låga.

Med hänsyn till vad som sagts ovan anser arbetsmarknadsutskottet att mycket talar för att halveringsmålet kommer att uppnås. Utskottet anser inte att det finns någon anledning att ändra denna målsättning till förmån för några andra mål. Utskottet vill dock betona att halveringsmålet bara skall betraktas som ett delmål. I likhet med regeringen anser utskottet som framgått ovan att det på längre sikt måste handla om att uppnå full sysselsättning.

Den framtida arbetsmarknaden kommer att ställa allt högre krav på den enskildes kunskaper. Det är därför angeläget att man sätter in olika insatser för att förbättra de arbetslösas förutsättningar att erhålla arbete. Ökade satsningar på arbetsmarknadsutbildning är en väg. En brist inom arbetsmarknadsutbildningen är att det inte har varit möjligt att tillhandahålla tillräckligt många kvalificerande yrkesutbildningar. Detta har berott på att dessa utbildningar är mycket kostsamma. Kravet på att uppnå det s.k. volymmålet, som innebär att ett angivet antal personer i genomsnitt per månad skall delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller i yrkesinriktad rehabilitering, har förhindrat att yrkesutbildningar anordnas i den utsträckning som varit önskvärt. Detta har i sin tur kunnat leda till s.k. flaskhalseffekter. Utskottet uppmärksammade saken vid behandlingen av 1998 års budget (se bet. 1997/98:AU1). För att motverka detta föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen skulle vara fri att ändra det uppsatta volymmålet – i budgetpropositionen - 192 000 personer i genomsnitt per månad – om detta skulle komma att motverka att kvalificerade yrkesutbildningar anordnades. Riksdagen fattade beslut i enlighet med utskottets förslag (rskr. 1997/98:125). Därefter har regeringen skurit ned volymmålet i förhållande till budgetpropositionen. Det uppgår nu enligt 1998 års regleringsbrev till 182 000 personer i genomsnitt per månad exklusive de personer som deltar i regeringens särskilda IT-satsning. Med detta kan utskottet konstatera att det ges ett större utrymme för att anvisa arbetslösa till arbetsmarknadsutbildning.

En annan viktig utbildningssatsning är det s.k. Kunskapslyftet. Genom den satsningen ges i huvudsak arbetslösa möjlighet att skaffa sig en gymnasiekompetens. Åtgärden har varit framgångsrik, och det är fler kvinnor än män som tagit chansen att komplettera sin utbildning.

Man får i detta sammanhang inte glömma bort att det även är angeläget att de som redan har ett arbete ges tillfälle till fortbildning och vidareutbildning.

Denna kompetensutveckling bör enligt utskottets mening i första hand ske på arbetsplatserna. Vänsterpartiet anser att det behöver inrättas s.k. framtidsfonder för att behovet av kompetensutveckling skall kunna tillgodoses, fonder som skall finansieras av arbetsgivaren. I anslutning till detta kan utskottet konstatera att det har tillsatts en arbetsgrupp inom Regeringskansliet som skall se över frågor om kompetensutveckling i arbetslivet. Arbetsgruppen, i vilken arbetsmarknadens parter deltar, har till uppgift är att lämna förslag till hur parternas gemensamma arbete för ökad kompetensutveckling i arbetslivet kan stödjas av regeringen. Arbetsgruppen skall avrapportera sitt arbete senast den 12 juni 1998. Utskottet, som inte vill föregripa detta arbete, kan inte ställa sig bakom Vänsterpartiets förslag i denna del.

Även de satsningar som görs i skolor och högskolor, däribland på distansutbildning och decentraliserad utbildning, är enligt utskottets mening viktiga. Dessa investeringar i utbildning måste ses över en längre period. Utskottet är övertygat om att detta kommer att leda till en gynnsam utveckling av sysselsättningen och minska arbetslösheten på längre sikt.

Andra viktiga åtgärder för att anpassa den enskilde för den nya arbetsmarknaden är att erbjuda IT-utbildning. Exempel på sådana satsningar är det nationella program för IT-utbildning som skall bedrivas under perioden 1997–1999. Utbildningen bedrivs i projektform inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen och beräknas omfatta 10 000 personer som får en högkvalitativ utbildning. Utskottet kan i sammanhanget notera att regeringen enligt propositionen överväger en satsning på IT-utbildning inom den offentliga sektorn. Syftet är att stärka IT-kunskapen där och att främja en jämn könsfördelning inom IT-området. Regeringen kommer också att presentera ett IT-program för skolan.

I flera motioner förs det fram förslag om att arbetslöshetsförsäkringen bör förändras och att en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring bör införas. Enligt motionärerna måste försäkringens roll som omställningsförsäkring särskilt betonas.

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna anser samtliga att egenfinansieringen bör öka. Såsom utskottet har uppfattat de olika partiernas förslag överensstämmer Moderaternas, Folkpartiets och Kristdemokraternas förslag i stort vad gäller konstruktionen av finansieringen. Centerpartiet förordar däremot en annan lösning. Det förslag som de förstnämnda partierna förordar bygger på att en höjd egenfinansiering minskar statens utgifter på utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. Centerpartiets förslag utgår i stället från den finansieringsmodell som gäller i dag. Centerpartiet anser att den s.k. finansieringsavgiften, dvs. den avgift som arbetslöshetskassorna betalar till staten för att delfinansiera statens kostnader för försäkringen, skall höjas. En sådan höjning förutsätter att arbetslöshetskassorna höjer medlemsavgifterna. Det kan erinras om att förändringarna våren 1997 i fråga om arbetslöshetsförsäkringen bl.a. innebar att kompensationsnivån för de ersättningsberättigade höjdes. Detta finansierades genom att finansieringsavgiften höjdes, vilket innebar att den genomsnittliga medlemsavgiften ökade från ca 40 kr till ca 64 kr. Centerpartiets förslag om höjd medlemsavgift med ca 40 kr innebär en förstärkning av statsbudgetens inkomstsida, men inga ändringar i utgiftssidan. Detta är en förklaring till att

partiets förslag på utgiftsområde 13 överensstämmer med regeringens förslag. Utskottet återkommer till detta vid sin behandling av ramarna.

Enligt Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna innebär en ökning av egenavgifterna att lönebildningen skulle påverkas. Denna ståndpunkt grundar sig på föreställningen att de fackliga organisationernas lönekrav på branschnivå skulle anpassas mer till arbetslösheten bland de egna medlemmarna om avgiften till kassan bättre speglade kostnaden för arbetslöshetserättningen i kassan. Det finns enligt utskottets mening flera skäl som talar mot ett sådant system. För att systemet skulle fungera i praktiken skulle det i princip krävas att varje avtalsområde motsvarade en arbetslöshetskassas verksamhetsområde, vilket inte är fallet i dag. På t.ex. SACO-området finns en gemensam kassa för samtliga akademikerförbund. Ett rent statligt system för arbetslöshetsförsäkringen skulle vara uteslutet, eftersom samtliga försäkrade då skulle tillhöra en och samma arbetslöshetskassa. Alternativet skulle i så fall vara en ordning med differentierade ersättningar som grundade sig på yrkestillhörighet. Detta skulle kräva en omfattande byråkrati. Till detta kommer att den nya arbetslöshetskassa (ALFA) som inrättats från årsskiftet kan ansluta alla yrkesgrupper.

Införandet av ett differentierat avgiftssystem skulle innebära att man i vissa arbetslöshetskassor var tvungen att höja avgifterna mycket kraftigt. Fler personer skulle då överväga att stå utanför försäkringen eller att teckna egna försäkringar. Det nuvarande systemet med höga statsbidrag, som finansieras av arbetsgivaravgifter, och medlemsinsats i form av finansierings- och utjämningsavgift, se 48 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor, innebär att kostnaderna för arbetslösheten fördelas på alla arbetstagare, både på dem som är försäkrade och på dem som inte är det. Genom denna konstruktion uppnår man en hög anslutningsgrad. Det har dessutom stora fördelar från administrativ synpunkt.

Även Centerpartiets förslag skulle innebära att medlemsavgifterna höjdes kraftigt. Utskottet kan inte se att det i dag finns någon anledning att öka de enskildas insatser.

Den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring. Dess uppgift är att ersätta den enskilde för inkomstförlust under en omställningsperiod fram till ett nytt arbete. Genom det samhälleliga stödet till försäkringen möjliggörs att försäkringen kan bidra till en aktiv arbetsmarknadspolitik som stärker arbetslinjen och stimulerar till omställning till ett nytt arbete. Att en yttersta tidsgräns saknas innebär inte att arbetslöshetsförsäkringen inte skulle kunna betraktas som en omställningsförsäkring. Försäkringen är ingen permanent försörjningsmöjlighet. I samband med att utskottet våren 1998 behandlade motioner om arbetslöshetsförsäkringen tog utskottet ställning till liknande frågor (bet. 1997/98:AU8). Utskottet ansåg i detta av riksdagen godkända betänkande att man med en försäkring utan en absolut bortre tidsgräns på olika sätt måste klargöra och ytterligare markera den enskildes ansvar. Utskottet har inte ändrat sin ståndpunkt i dessa frågor.

Utskottet övergår nu till att behandla motionsförslagen om ändringar av arbetsrätten, i de delar som de inte rör konflikträtten. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till de lagändringar som riksdagen beslutade om i slutet av år 1996 på grundval av propositionen En arbetsrätt för tillväxt (prop.

1996/97:16, bet. AU4 , rskr. 107). Syftet var att anpassa de arbetsrättsliga reglerna till de förändringar som hade skett på arbetsmarknaden. Reglerna skulle underlätta nyanställningar och lokala lösningar. Merparten av förändringarna genomfördes vid årsskiftet 1996/97. Med de nya reglerna ges ökade möjligheterna att anställa personer för en begränsad tid genom en ny anställningsform, ”överenskommen visstidsanställning”. De nya lagreglerna är utformade så att de särskilt gynnar småföretagen. Samtidigt infördes utökade rättigheter för arbetstagarna. Förändringarna har byggt på principen att det skall vara lättare att nyanställa, inte lättare att säga upp. Utskottet anser att det i nuläget inte är nödvändigt med några ytterligare förändringar av arbetsrätten. Som framgår av redogörelsen ovan har det även införts en möjlighet att vara tjänstledig för att kunna starta eget. Nämnas kan också att riksdagen helt nyligen antagit en lag om rätt till ledighet av trängande familjeskäl.

En väsentlig del i Miljöpartiets politik för minskad arbetslöshet är att arbetstiden förkortas. Även Vänsterpartiet anser att det behövs en arbetstidsförkortning. Det framförs också förslag om att övertiden begränsas.

Utskottet kan i detta sammanhang hänvisa till Arbetstidskommittén och dess betänkande ARBETSTID – längd, förläggning och inflytande (SOU 1996:145). Arbetstidskommitténs förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet har behandlat frågan om arbetstidsförkortning vid ett flertal tillfällen, senast under innevarande vår, och då förklarat att utskottet inte är lika övertygat som Miljöpartiet om att arbetstidsförkortning är den givna vägen ut ur arbetslösheten (se bet. 1996/97:AU1, 1996/97:AU11, 1997/98:AU1 och 1997/98:AU12). Utskottet har dock ställt sig positivt till olika försök med arbetstidsförkortning men samtidigt förklarat att det statsfinansiella läget inte har medgett att omfattande resurser satsas på ändamålet. Utskottet vill inte föregripa det pågående beredningsarbetet.

Det kan i detta sammanhang framhållas att det redan i dag inom många avtalsområden finns avvikelser från arbetstidslagstiftningen som i praktiken innebär arbetstidsförkortning. Enligt utskottets mening bör frågan om kortare arbetstid i första hand lösas av arbetsmarknadens parter. Härigenom kan arbetstiderna anpassas till förhållandena på respektive arbetsplats. Frågor som är näraliggande gäller s.k. övertidstak och övertidsavgift. Enligt utskottets mening bör man avvakta utvecklingen i arbetstidsfrågan innan man tar ställning till förslag av detta slag.

När det sedan gäller kraven på en mer decentraliserad arbetsmarknadspolitik och på att det s.k. volymmålet skall tas bort vill utskottet anföra följande.

Utskottet vill inledningsvis slå fast att arbetsmarknadspolitiken i första hand är en statlig angelägenhet, men i likhet med många motionärer anser utskottet att det är viktigt att man fortsätter arbetet med att öka den lokala förankringen av verksamheten. Utskottet vill erinra om att det under år 1997 har bedrivits försöksverksamhet med en friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel i 29 kommuner och kommundelar. Efter det beslut som riksdagen fattade i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 1998 om att det skulle vara möjligt för regeringen att i vissa fall göra avsteg från det s.k. volymmålet – jämför vad som sagts ovan – har regeringen beslutat om viss ytterligare försöksverksamhet. Regeringen har beslutat om sådan verksamhet i Skåne län vilken bl.a. innebär att verksamheten får bedrivas

utan att något volymmål måste uppfyllas. I propositionen Regional tillväxt – för arbete och välfärd aviserade regeringen att den hade för avsikt att utvidga försöksverksamheten till ytterligare fyra län, nämligen Värmlands, Dalarnas, Gävleborgs och Jämtlands län. Vid behandlingen av förslaget konstaterade utskottet (se bet. 1997/98:AU11) att erfarenheterna av den hittillsvarande försöksverksamheten med friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel varit goda på många håll. Utskottet ansåg ändå att det var viktigt att mer systematiska kunskaper inhämtades om effekterna av försöksverksamheten innan en ytterligare utvidgning övervägdes. Utskottet pekade även på möjligheterna att förbättra effektiviteten i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna på annat sätt än genom den aktuella försöksverksamheten. Som exempel nämndes ett förenklat åtgärdssystem och väl fungerande arbetsförmedlingsnämnder.

Utskottet har ingen annan åsikt i dag. Utskottet anser dock att det är viktigt att man fortsätter arbetet med att öka den lokala förankringen av verksamheten. Förändringsarbetet bör dock ske successivt. Utskottet anser därför att man bör avvakta utfallet av de olika försöken innan ytterligare förändringar genomförs och innan överväganden sker om volymmålet kan avskaffas.

Sammanfattningsvis ställer sig arbetsmarknadsutskottet bakom regeringens förslag om godkännande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken såvitt de berör utskottets beredningsområden. Utskottet föreslår att finansutskottet med bifall till regeringens förslag i denna del avslår samtliga motioner som behandlas under detta avsnitt, dvs. Fi17 (m) yrkandena 1 och 3, (båda delvis), Fi18 (c) yrkandena 1 (delvis), 20, 21 och 22, Fi19 (fp) yrkandena 1 (delvis), och 5, Fi20 (v) yrkandena 1 (delvis), 10, 15–19 och 21, Fi21 (mp) yrkandena 1 (delvis), 6 (delvis), 7, 9 och 10 (delvis), 11 (delvis), och 33 (delvis), Fi22 (kd) yrkande 1 (delvis) samt Fi55 (mp).

3 Utgiftstak för den offentliga sektorn och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 1999–2001

3.1 Inledning

I propositionen föreslås en reviderad fördelning av utgifterna samt en preliminär fördelning för år 2001.

Såvitt avser de utgiftsområden som hör till arbetsmarknadsutskottets beredningsområde framgår den preliminära fördelningen och differenser i förhållande till budgetpropositionen för år 1998 av nedanstående tabell. Av tabellen framgår också oppositionspartiernas förslag till utgiftsramar, uttryckta i relation till regeringens förslag.

Beräkningen av utgifterna baseras bl.a. på antaganden om den öppna arbetslösheten och på omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna enligt följande uppställning. Siffror från budgetpropositionen för år 1998 anges inom parentes.

	1999	2000	2001
Öppen arbetslöshet	5,7 (6,0)	4,4 (4,5)	4,0
Arbetsmarknads- politiska åtgärder	4,0 (4,5)	3,9 (4,4)	3,5

3.2 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsersättning och till lönegarantiersättning. Inom utgiftsområdet finansieras ersättning till deltagare i offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA), resursarbete, tillfällig avgångsersättning, generationsväxling och den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till ramar för utgiftsområdet framgår av nedanstående tabell.

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Regeringens förslag	31,1 ¹	24,5 ²	21,7
(m)	+ 9,3	+ 2,2	+ 2,4
(c)	0	0	0
(fp)	- 2,2	- 2,3	- 1,9
(v)	- 1,5	0	0
(mp)	+ 1,5	- 0,5	- 3,7
(kd)	- 13,4	- 10,1	- 8,2

¹ Differens jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för budgetåret 1998: -2,4 miljarder kronor.

² Differens jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för budgetåret 1998: -0,7 miljarder kronor.

Propositionen

I propositionen konstateras att konjunkturuppgången under andra halvåret 1997 i kombination med regeringens utbildningssatsning har medfört att arbetslösheten sjunkit i snabb takt, vilket minskar belastningen på utgiftsområdet. Som framgått tidigare står regeringen fast vid målet om halverad öppen arbetslöshet vid sekelskiftet och att målet är full sysselsättning. Regeringen bedömer att arbetslösheten kommer att minska i snabbare takt än vad som angavs i budgetpropositionen för 1998. Även belastningen på anslaget för lönegaranti kommer att minska. Den återstående skulden för lönegarantifonden i Riksgäldskontoret avvecklas vid utgången av år 1998.

I detta avsnitt av propositionen meddelar regeringen att den överväger tidpunkten för när åtgärden OTA skall avvecklas. Vad avser arbetslöshetsför-

säkringen meddelas att regeringen beslutat om direktiv till en utredning kring frågan om deltidsbegränsning och tillsatt en arbetsgrupp som skall utreda frågan om indexering av dagpenningbeloppets högsta och lägsta nivå. Regeringen meddelar också att insatserna för att stärka arbetsförmedlingens kontrollfunktion och Arbetsmarknadsstyrelsens tillsyn av arbetslöshetskassorna skall fortsätta.

Motioner

Moderaterna anser i motion Fi17 (yrk. 7 och 8 delvis) att alla ersättningar vid arbetslöshet skall sammanföras under utgiftsområde 13. Som framgått tidigare förordar partiet en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som skall ge ett grundläggande skydd. Ersättningsnivån skall vara 75 %, vilket möjliggör en sund lönebildning. Försäkringen skall vara en omställningsförsäkring under en begränsad tid på 300 dagar då arbete söks. Därefter ges ett kompletterande trygghetsskydd på grundnivå under 200 dagar. För arbetslösa över 58 år tillkommer ytterligare en försäkringsperiod på 200 dagar. Egenfinansieringen höjs för att skapa ett tydligare eget finansiellt ansvar. Höjningen kompenseras med sänkt skatt. Den nya arbetslöshetsförsäkringen är en del av en sammanhållen strategi med delar som är ömsesidigt beroende av varandra.

Centerpartiet föreslår i sin motion Fi18 (yrk. 2 och 3 delvis) inga utgiftsramar som avviker från regeringens. Som framgått tidigare vill partiet att en utredningen ges i uppdrag att se över drivkrafterna för arbete för att återkomma med förslag som innebär att fler arbetslösa tjänar på att ta arbete. Enligt partiet är arbetslöshetsförsäkringen inte en försäkring i egentlig mening eftersom avgiften är mycket låg. Den bör höjas med 480 kronor per år. Detta förslag beräknar partiet som en inkomst i statsbudgeten; utgiftssidan påverkas alltså inte av förslaget.

Folkpartiet bedömer i motion Fi19 (yrk. 3 och 4 delvis) att partiets politik för fler arbeten skulle minska anslaget för arbetslöshetsersättning ytterligare. Statens utgifter för utbildningsbidrag skulle kunna reduceras genom omvandling från bidrag till lån. Partiet anser att generationsväxlingen skall upphöra eftersom den är ineffektiv och, framför allt, bygger på tankefelet att individer är utbytbara i arbetslivet.

Vänsterpartiet anser i motion Fi20 (yrk. 3 och 4 delvis) till en början att utgiftsområdena 13 och 14 borde sammanföras. I fråga om arbetslöshetsförsäkringen anser partiet att den skall vara en effektiv omställningsförsäkring som ger trygghet medan ansträngningar pågår att få nytt arbete, att den s.k. bortre parentesen skall avföras från diskussionen, att såväl grundbelopp som högsta dagpenning bör höjas, att en löneföljsamhetsregel införs, att ersättningsnivån skall vara 85 % från år 1999, att begränsningsregeln för deltidsarbetslösa slopas och att reguljärt arbete skall kvalificera för ersättning även om det utförs med stöd av arbetsmarknadspolitiska medel. Partiet vill vidare föra över 1 miljard kronor till utgiftsområde 14 som försörjningsmedel vid aktiva otiditionella insatser. 2,5 miljarder kronor bör föras över till kommu-

ner och landsting under nästa år för satsningar på arbeten. Åtgärder som OTA, vissa resursarbeten och ALU-placeringar bör successivt omvandlas till anställningar med avtalsenliga löner. På detta sätt skapas utrymme för mellan 13 000 och 14 000 nya arbetstillfällen nästa år.

Miljöpartiet anser i motion Fi21 (yrk. 41–43 delvis) att arbetslöshetsförsäkringen skall ha ett s.k. brutet tak – ett förslag som berörts tidigare. Vid beräkningen av ramen för utgiftsområdet har partiet bedömt regeringens kalkyler som alltför optimistiska, vilket föranlett en uppräknig av ramen för år 1999 enligt vad som redovisas nedan under utgiftsområde 14. Från denna högre nivå har partiet sedan minskat de beräknade utgifterna efter en bedömning av effekterna av förslaget om förkortad arbetstid till 35 timmar per vecka. Resursarbetena bör avvecklas enligt *Miljöpartiet*.

Kristdemokraterna utgår enligt sin motion Fi22 (yrk. 3 och 4 delvis) från att partiets samlade förslag, t.ex. i fråga om tillväxt- och företagsfrämjande åtgärder samt personalförstärkningar inom offentliga verksamheter, ökar sysselsättningen vilket minskar belastningen på anslaget för arbetslöshetsersättning. Så kallade dynamiska effekter till följd av den föreslagna skattepolitiken räknas inte in. Även ett avskaffande av OTA minskar belastningen. Partiet avvisar åtgärderna resursarbete och generationsväxling. Strukturella förändringar i arbetslöshetsförsäkringen i fråga om arbetsvillkoret samt en ökad grad av avgiftsfinansiering – vilket vägs upp av sänkt inkomstskatt – leder också till minskade utgifter.

3.3 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar till största delen verksamheterna arbetsmarknadspolitiska åtgärder, arbetslivsfrågor och Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. Vidare ingår tillsynsmyndigheter och forskningsmyndigheter inom arbetslivsområdet, Samhall AB:s verksamhet, Arbetsdomstolen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering m.fl. myndigheter. Under utgiftsområdet återfinns också frågor om arbetsorganisation och kompetensutveckling m.m. samt utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder och för statliga arbetsgivarfrågor.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till ramar för utgiftsområdet framgår av nedanstående tabell.

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Regeringens förslag	48,5 ¹	48,9 ²	47,3
(m)	- 18,4	- 18,4	- 18,5
(c)	- 2,3	- 2,1	- 2,1
(fp)	- 8,3	- 11,1	- 12,6
(v)	+ 5,8	+ 5,8	+ 5,8
(mp)	- 1,3	- 7,2	- 13,7
(kd)	- 2,8	- 4,8	- 5,8

¹ Differens jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för budgetåret 1998: -0,8 miljarder kronor.

² Differens jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för budgetåret 1998: +0,3 miljarder kronor.

Propositionen

I propositionen meddelar regeringen att den i budgetpropositionen kommer att föreslå att de tillfälliga personalförstärkningarna vid arbetsförmedlingarna och arbetsmarknadsinstituterna om sammanlagt 850 miljoner kronor bibehålls även under år 1999. En satsning på IT-utbildning inom den offentliga sektorn övervägs bl.a. för att främja en jämn könsfördelning inom IT-området. Regelförenklingar kommer att föreslås för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Förslag kommer att lämnas om att arbetsplatsintroduktion (API) och arbetslivutveckling (ALU) ersätts av en ny praktikåtgärd. I fråga om resursarbete kommer regeringen att föreslå att åtgärden får beviljas även under 1999, bl.a. därför att det är en lämplig åtgärd för deltidsarbetslösa i den offentliga sektorn. Regeringen informerar vidare om att den inte är beredd att tillstyrka förslagen från kommittén för avregleringen av arbetsförmedlingsmononopolet (Personalluthyrning, SOU 1997:58), detta mot bakgrund av att frivillig auktorisation och kollektivavtal alltmer utnyttjas inom branschen. Information ges också om att remissbehandling pågår i fråga om ett förslag om företagshälsovården.

Beträffande Samhall konstaterar regeringen att koncernen redovisat negativa ekonomiska resultat de senaste två åren. Eftersom regeringen säger sig se allvarligt på detta inleds ett arbete för att analysera Samhalls ekonomi och för att se över mål, styrning och finansiering av verksamheten.

Senare i höst kommer regeringen att återkomma med ytterligare förslag för att förbättra situationen för arbetshandikappade på arbetsmarknaden. En skrivelse aviseras med en redovisning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ur ett jämställdhetsperspektiv.

Motioner

Moderaterna anser enligt sin motion Fi17 (yrk. 7 och 8 delvis) att problemen inom arbetsmarknadspolitiken kräver handfasta och omedelbara förändring-

ar. Volymmålet måste avvecklas. Inriktningen skall i stället vara att maximera antalet arbetslösa som får ett riktigt arbete. Det huvudsakliga verktyget skall vara arbetsmarknadsutbildning. Arbetsmarknadspolitiken skall koncentreras kring två huvudelement: En bred lärlingsutbildning för alla arbetslösa mellan 20 och 25 år samt en, som partiet beskriver det, fokuserad och kvalificerad arbetsmarknadsutbildning. Speciella skattelättnader för äldre arbetskraft övervägs.

Centerpartiet ser i sin partimotion Fi18 (yrk. 2 och 3 delvis) behov av förändring på utgiftsområdet. Regeringen har en för stelbent hållning, sägs det i motionen. Det krävs ökad flexibilitet i arbetsmarknadspolitiken om sysselsättningen skall öka. Volymmålet måste minskas för att kvaliteten skall kunna öka. Arbetslivsutveckling (ALU) och liknande åtgärder skall inte få användas i konkurrensutsatt verksamhet. Finansieringen från arbetsgivare bör öka. Den av regeringen föreslagna utökningen av resurserna till arbetsförmedlingarna under nästa år bör minskas med hälften. Ytterligare 500 miljoner kronor bör föras över till utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling för småföretagssatsningar. 90 miljoner kronor bör föras över till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid för insatser på kulturområdet. Centerpartiet ser regeringens höga nivå på utgiftsramarna som anmärkningsvärd med tanke på att sysselsättningen ökar och på att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna förväntas minska. Utgiftsramarna bör reduceras ytterligare för den kommande treårsperioden.

Folkpartiet föreslår i sin motion Fi19 (yrk. 3 och 4 delvis) väsentliga neddragningar till följd av effekterna av partiets politik för fler riktiga arbeten genom fler företag. På det sättet kan de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna minskas. Partiet motsätter sig en ökning av medlen för tillfälliga personalförstärkningar på arbetsförmedlingarna och att resursarbetena skall finnas kvar under år 1999.

Vänsterpartiet anser i motion Fi20 yrkandena 3 och 4 (delvis) att betydande belopp bör avsättas till arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att stödja en sysselsättningstillväxt. Inom arbetsmarknadspolitiken måste man komma bort från volymtänkandet. Volymkravet bör avskaffas eftersom det motverkar ett effektivt resursutnyttjande. Med en individuell handlingsplan av hög kvalitet skall utbildning, praktik och jobbsökaraktiviteter kombineras. Arbetsmarknadspolitiken måste decentraliseras och befrias från detaljregler. De lokala arbetsförmedlingsnämnderna måste få ett större inflytande. Som nämnts tidigare anser partiet att 1 miljard kronor bör överföras från utgiftsområde 13 för försörjningsmedel i samband med sysselsättningsprojekt. Ett motsvarande utrymme bör ges för otraditionella insatser för att möta lokala behov. Trots förslagen om IT-utbildning inom offentlig sektor finns ett stort behov av riktat stöd till kvinnor som drabbas av strukturomvandlingens rationaliseringseffekter. Förstärkta kompetenshöjande insatser behövs. Riktade satsningar krävs för de utsatta grupperna på arbetsmarknaden. Partiet är kritiskt till den tidigare sänkningen av utbildningsbidraget för icke a-kasse berättigade och till nivån på utvecklingsersättningen, eftersom de som drabbas huvudsakligen är personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Ett

kompetensutvecklingsprogram i arbetslivet bör tillskapas, baserat på vinstdelning och statlig finansiering. Det behövs också ett effektivt system för att avskaffa lönediskrimineringen på grund av kön. Lagstiftning för personaluthyrning och beträffande företagshälsövård är angelägen.

Miljöpartiet anser i motion Fi21 yrkandena 41–43 (delvis) liksom i fråga om utgiftsområde 13 att regeringens kalkyler i fråga om arbetslöshetsnivån är alldeles för optimistisk. Därför räknar partiet först upp ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 med sammanlagt 5,7, 12,1 respektive 13,2 miljarder kronor, belopp som utgår från vad regeringens förslag skulle leda till enligt Miljöpartiets bedömning. Därefter reduceras ramen med vad som motsvaras av minskad arbetslöshet till följd av arbetstidsförkortning enligt partiets förslag. Även den högre ramen för kommunsektorn kommer enligt partiet att leda till minskade kostnader för arbetslösheten. Partiet föreslår en förstärkning av medlen till lönebidrag för allmännyttiga organisationer och till Arbetskyddsverket.

Kristdemokraterna utgår enligt motion Fi22 yrkandena 3 och 4 (delvis) i sin beräkning från effekterna av partiets förslag för att minska arbetslösheten. Med dessa förslag kommer trycket på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna att minska. Partiet föreslår ytterligare strukturförändringar i fråga om åtgärder. En utökning föreslås i fråga om anslaget för lönebidrag.

3.4 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Utgiftsområdet omfattar främst utgifter för olika former av företagsstöd, medel för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram samt medel från EG:s regionalfond.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till ramar för utgiftsområdet framgår av nedanstående tabell.

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Regeringens förslag	3,5 ¹	3,2 ²	3,4
(m)	- 0,6	- 0,8	- 1,1
(c)	+ 0,6	+ 0,6	+ 0,6
(fp)	- 1,0	- 1,0	- 1,0
(v)	+ 0,5	+ 0,8	+ 1,0
(mp)	+ 0,05	+ 0,05	+ 0,05
(kd)	+ 0,1	+ 0,1	+ 0,1

¹ Differens jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för budgetåret 1998: -0,08 miljarder kronor.

² Differens jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för budgetåret 1998: -0,01 miljarder kronor.

I propositionen hänvisar regeringen till förslaget i den regionalpolitiska propositionen 1997/98:62 – riksdagen har i dagarna godkänt förslaget i fråga om att stödformen regionalt utvecklingsstöd skall upphöra och att kreditbehovet i stället skall tillgodoses genom bl.a. lån från Stiftelsen Norrlandsfonden (bet. AU11, rskr. 204). Regeringen meddelar nu att den kommer att föreslå att fonden får ett kapitaltillskott på 200 miljoner kronor under nästa år, vilket skall finansieras genom neddragning av anslaget för regionalpolitisk låneverksamhet. Regeringen avser att i budgetpropositionen även återkomma med förslag till ett fullständigt bemyndigandesystem avseende anslaget för regionalpolitiska åtgärder (jämför det i yttrandet 1997/98:AU9y behandlade förslaget om bemyndigande för innevarande budgetår).

I fråga om den t.o.m. år 2000 tidsbegränsade stödformen nedsatta socialavgifter beräknas anslaget till samma nivå för år 2001. Enligt propositionen är förutsättningen för att regeringen skall återkomma med ett förslag om förlängning att en utvärdering på ett tydligt sätt kan belägga att stödformen har högre effektivitet än andra regionalpolitiska stödformer.

Det sammanlagda återflödet från EG:s regionalfond för regionalpolitiskt inriktade åtgärder beräknas under perioden 1995 till 1999 till ca 6 miljarder kronor.

Motioner

Moderaterna anser i motion Fi17 yrkandena 7 och 8 (delvis) att en verkningsfull regionalpolitik måste bygga på att företag kan expandera i hela landet. Selektiva företagsstöd bör växlas mot skattesänkningar. En sådan politik understöds av omfattande investeringar i informationsteknisk infrastruktur. Bensinskatten bör sänkas. Partiet motsätter sig en förtida avveckling av kärnkraften.

Centerpartiet vill enligt motion Fi18 yrkandena 2 och 3 (delvis), som nämnts tidigare, att 500 miljoner kronor överförs från utgiftsområde 14 till utgiftsområde 19 för fördelning till länsstyrelserna för näringslivsutveckling. Systemet med nedsatta socialavgifter i Norrlands inland bör behållas och även inkludera reduktion i jord- och skogsbruk.

Folkpartiet föreslår i motion Fi19 yrkandena 3 och 4 (delvis) minskade ramar på utgiftsområdet. Politiken bör läggas om från selektiva företagsstöd i riktning mot högre grad av lokal mobilisering. Ett mer vitalt näringsliv och en mer dynamisk arbetsmarknad bör eftersträvas i stället för statlig lokalisering, inte minst utanför de större städerna.

Vänsterpartiet efterlyser i motion Fi20 yrkandena 3 och 4 (delvis) en kraftsamling för att bryta de ökande regionala klyftorna. Ett helhetsgrepp behövs med förbättring av den kommunala välfärden, stimulans av småföretagsutvecklingen och ökning av riskkapitalmarknaden. Statens bolag och verk skall ha större ansvar, landsbygds- och glesbygdsprogrammen bör utvecklas. Distansutbildningen skall utvidgas, ROT-bidrag bör ges för utbyggnad av fibernätet och mer stöd skall ges till resurscentrum för kvinnor. Studielånen

bör reduceras vid flyttning till inlandet. Vattenkraftsvinsterna bör återföras till de producerande länen. Arbetsmarknadspolitiken bör demokratiseras i hela landet. Regionalpolitiken bör demokratiseras bl.a. genom direktvalda länsparlament, och mer makt bör ges åt byautvecklingsgrupper. Partiet föreslår utökade ramar enligt vad som framgår av tabellen ovan.

Även *Miljöpartiet* föreslår utökade ramar i sin motion Fi21 yrkandena 41–43 (delvis), detta för att möjliggöra ytterligare regionalpolitiska insatser inom bl.a. byautvecklingsgrupper och i fråga om s.k. mikrostöd samt för att underlätta för kommuner att ta del av sådant EU-stöd som förutsätter kompletterande kommunal finansiering. Partiet motsätter sig inskränkningar av stödformen nedsatta socialavgifter vad gäller jordbruk, viss service m.m. Detta finansieras genom att partiet avvisar regeringens förslag om utökning av transportbidraget (jämför bet. 1997/98:AU11, rskr. 204).

Kristdemokraterna anser enligt sin motion Fi22 yrkandena 3 och 4 (delvis) att regeringen varit passiv på det regionalpolitiska området trots flyttvägen från landsbygden. Partiet föreslår en ramhöjning för år 1999 enligt vad som framgår av tabellen ovan, främst för att kunna ändra stödområdesindelningen så att justeringar kan göras av förhållanden som i dag innebär missgynnande av områden som ligger vid stödområdesgränser.

3.5 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13, 14 och 19 för åren 1999–2001

Utskottet har i avsnitt 1 ovan ställt sig bakom regeringens förslag till inriktning av den ekonomiska politiken såvitt den har beröring med arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken. Utskottet har föreslagit att finansutskottet skall avstyrka oppositionspartiernas förslag om riktlinjer.

Utgifterna på utgiftsområdena 13 och 14 är starkt beroende av arbetslöshetsnivån och omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. De antaganden som regeringen gör i dessa hänseenden och som redovisats ovan bör kunna godtas som grund för beräkningen av utgifterna på dessa områden.

Oppositionens förslag till preliminära utgiftsramar bygger till stor del på en politik som utskottet inte ställer sig bakom. Följaktligen kan utskottet inte heller ansluta sig till oppositionspartiernas förslag om utgiftsramar till den del de avviker från propositionen.

Den i propositionen föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområdena bör därmed godtas som riktlinjer för regeringens budgetarbete.

Även i fråga om utgiftsområde 19 ansluter sig utskottet till regeringens förslag om preliminär fördelning av utgifterna. Även förslaget i denna del kan godtas som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Sammanfattningsvis anser utskottet därmed att propositionen bör tillstyrkas i motsvarande delar. Motionerna Fi17 (m) yrkandena 7 och 8, Fi18 (c) yrkandena 2 och 3, Fi19 (fp) yrkandena 3 och 4, Fi20 (v) yrkandena 3 och 4, Fi21 (mp) yrkandena 41–43 och Fi22 (kd) yrkandena 3 och 4 bör avstyrkas, samtliga i motsvarande delar.

Utskottets ställningstagande framgår av nedanstående tabell. Av den kan också utläsas differensen i förhållande till oppositionens förslag.

1997/98:AU5y

Miljoner kronor

	1999	2000	2001
UO13	31 149	24 531	21 696
(m)	+ 9 294	+ 2 152	+ 2 412
(c)	-	-	-
(fp)	-2 200	- 2 300	-1 900
(v)	- 1 500	-	-
(mp)	+ 1 482	- 498	- 3 731
(kd)	- 13 418	- 10 081	- 8 188
UO14	48 524	48 919	47 308
(m)	-18 430	- 18 465	- 18 471
(c)	- 2 290	- 2 090	- 2 090
(fp)	- 8 350	- 11 075	- 12 600
(v)	+ 5 800	+ 5 800	+ 5 800
(mp)	- 1 274	- 7 208	- 13 696
(kd)	- 2 840	- 4 755	- 5 840
UO19	3 501	3 154	3 351
(m)	- 635	- 795	-1 047
(c)	+ 590	+ 590	+ 590
(fp)	- 1 000	- 1000	- 1 000
(v)	+ 500	+ 800	+ 1 000
(mp)	+ 50	+ 50	+ 50
(kd)	+ 100	+ 100	+ 100

4 EU-medel

4.1 Europeiska revisionsrättens rapporter avseende verksamhetsåret 1996

Propositionen

Revisionsrätten svarar för den externa revisionen inom EU och avger i november varje år en årsrapport i vilken rätten redovisar sina iakttagelser från sin granskning av hur EU-budgeten genomförts. Som en del av rapporten ingår en revisionsförklaring i vilken det ges ett utlåtande över om redovisningen varit rättvisande och om de underliggande transaktionerna varit lagliga och korrekta. Rätten kan också när som helst avge särskilda rapporter. Revisionsrättens årliga rapport, revisionsförklaringen och relevanta särskilda rapporter är de viktigaste underlagen för rådets rekommendation till parlamentet om beviljande av ansvarsfrihet för kommissionen. Revisionsrapporten för år 1996 behandlades på ministerrådets möte med ekonomi- och finansministrarna (Ekofin) den 9 mars 1998.

I rapporten konstateras sådana brister i förvaltning och kontroll som tyder på att utvecklingen av redovisnings- och kontrollsystem släpar efter. Rätten konstaterar att kommissionen har svårigheter att inom bidragssystemet kontrollera unionens finanser avseende laglighet, korrekthet och sund ekonomisk

förvaltning. Problemen är särskilt påtagliga när det gäller strukturfonderna. Bland annat uppmärksammas den bristfälliga definitionen av programmets mål och innehåll samt bristen på information om hur åtgärderna fortskrider.

Enligt vad som sägs i propositionen omnämns Sverige ganska sparsamt i rapporten. Bland annat följande anmärkningar görs dock. Revisionsrätten konstaterade en fördröjning i genomförandet av mål 6 i Sverige. Man noterar att endast en förskottsbetalning gjorts och att inga medel därefter rekviderats per den 31 december 1996. Enligt regeringen har Revisionsrättens iakttagelser sin grund i att programmen startade sent och allmänt sett behövde en igångkörningsperiod för att kunna fungera enligt planerna. Vidare har Revisionsrätten uppmärksammat att personal inom den offentliga sektorn (sjukhus) erhållit utbildning inom ramen för mål 4, vilket normalt inte är stödbemyndigade kostnader. Kommissionen uppmanas i detta sammanhang av rätten att klarlägga om sådana utgifter berättigar till stöd. Enligt regeringen har Sverige av kommissionen medgivits undantag för den offentliga sektorn (vård och omsorg). I Sveriges samlade programplaneringsdokument för mål 4 fastställs att 15 % av medlen kan avsättas till utbildning av arbetstagare i små och medelstora företag inom den allmänna hälso- och sjukvården på regional och lokal nivå. Regeringen poängterade i förhandlingarna med kommissionen om mål 4 jämställdhetsaspekten och det faktum att den offentliga vården är konkurrensutsatt. Även det faktum att offentliganställda i Sverige kan sägas upp betonades.

Ekofinrådet beslutade att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet, men tillfogade en rad kommentarer om vilka åtgärder som måste vidtas inom varje sektor.

Parlamentet har inte följt ministerrådets rekommendation avseende beviljande av ansvarsfrihet för genomförande av budgeten för år 1996. Parlamentet har dock inte avslagit begäran om ansvarsfrihet. I stället har man beslutat att skjuta upp ställningstagandet i avvaktan på att kommissionen vidtar vissa åtgärder som parlamentet har begärt.

Även om Revisionsrätten visat på allvarliga brister inom många områden är de enligt regeringens uppfattning inte av sådan art att kommissionen inte borde beviljas ansvarsfrihet. Enligt regeringen har kommissionen visat en konstruktiv attityd i hanteringen av de brister som konstateras. Regeringen är av den uppfattningen att den rekommendation rådet avgav till parlamentet väl avspeglar de svenska ståndpunkterna i frågan.

Utskottets bedömning

Enligt utskottet bör stor vikt läggas vid de rapporter som avgivits av Revisionsrätten. Det är angeläget för Sverige att gemenskapsmedel används på ett korrekt sätt. Liksom regeringen anser utskottet att strävandena inom EU för ökad effektivitet, säker medelshantering och stärkt kontroll bör stödjas. Vad beträffar den kritik som Revisionsrätten framfört beträffande Sverige på strukturfondsområdet ansluter sig utskottet till de bedömningar som regeringen gjort.

Utskottet vill dock tillägga att frågan om Revisionsrättens kritik också har kommenterats i regeringens proposition 1997/98:62 Regional tillväxt – för

arbete och välfärd. Enligt vad som sägs där godkändes det svenska mål 6-programmet av kommissionen i november 1995. Genomförandet av programmet kunde därför starta först i början av år 1996. Det framhålls också i den regionalpolitiska propositionen att de begränsade utbetalningar som konstaterats för Sveriges del också förklaras av att ett nytt administrativt system för de myndigheter som ansvarar för att ta emot och fördela gemenskapsmedel införts. Utbetalningarna görs dessutom på grundval av styrka utgifter och inte i form av förskott. Enligt vad som vidare sägs i propositionen har EG-kommissionen i sitt yttrande över Revisionsrättens årsrapport anfört att tillämpningen av EG:s regelverk i de nya medlemsländerna oundvikligen krävde att nya administrativa system installerades och de nationella systemen anpassades för att betala ut gemenskapsmedel och redovisa dessa utgifter. I yttrandet anförde kommissionen också att fördröjningen i Sverige bl.a. kunde förklaras med att det i Sverige införts ett mycket decentraliserat system i syfte att få med regionala och lokala myndigheter i ett partnerskap och utveckla ett arbetssätt där initiativet kommer nedifrån.

4.2 Kompletterande regler till EG:s förordningar om strukturstöd

Propositionen

För att skydda EG:s finansiella intressen har rådet antagit bl.a. förordning (EG; EURATOM) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapens finansiella intressen och förordning (EG, EURATOM) nr 2185/96 år 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapens finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter. Båda dessa förordningar är tillämpliga på EG:s strukturfonder. Medlemsstaternas skyldigheter när det gäller tillsyn och kontroll av medel från EG:s strukturfonder följer bl.a. av förordning (EEG) nr 4253/88. I förordning (EG, EURATOM) nr 2988/95 fastslås att bestämmelser om kontroller, administrativa åtgärder och sanktioner skall införas av medlemsstaterna i den mån det är nödvändigt för att säkerställa en riktig tillämpning av gemenskapsrätten. Det åligger medlemsländerna att i enlighet med nationella bestämmelser vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att sådana transaktioner som berör gemenskapens finansiella intressen följer reglerna och att de verkligen äger rum.

Genomförandet i Sverige av EG:s regional- och strukturpolitik förutsätter att EG:s förordningar om stöd från strukturfonderna till viss del kompletteras med nationell lagstiftning avseende framför allt tillsyn och kontroll. Såvitt avser strukturstöden inom den gemensamma jordbrukspolitiken finns sådana bestämmelser i lagen (1994:1708) om EG:s förordning om miljö- och strukturstöd. Regeringen föreslår nu att motsvarande bestämmelser införs för allt strukturstöd. Lagändringarna skall träda i kraft den 1 juli 1998.

Utskottet anser att finansutskottet bör tillstyrka regeringens förslag om införandet av ändringarna i lagen om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd.

5 Nationell handlingsplan för sysselsättning

5.1 Bakgrund

I propositionen anges bl.a. följande. Vid Europeiska rådets möte i Amsterdam 1997 lades grunden för ett intensifierat samarbete för ökad sysselsättning. I Luxemburg i november 1997 fastställdes ett antal sysselsättningsriktlinjer som ligger till grund för det fortsatta arbetet. Dessa riktlinjer – totalt 19 stycken – skall infogas i nationella handlingsplaner som utarbetas av medlemsländerna i ett flerårigt perspektiv. Varje medlemsland skall ta ställning till samtliga riktlinjer, men det ankommer på varje enskilt land att själv utforma åtgärder på de områden som tas upp i riktlinjerna. Liksom tidigare ligger huvudansvaret för sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken på de enskilda medlemsländerna. Handlingsplanerna blir därmed ett slags ”årsrapporter” som redovisar på vilket sätt riktlinjerna omsätts i nationella åtgärder. Sveriges handlingsplan (bilaga 4 till propositionen) lämnades till EU-kommissionen i samband med att propositionen överlämnades till riksdagen.

Den till EU-kommissionen lämnade handlingsplanen redovisas i referat nedan i avsnitt 5.2.

Lars Tobisson och Per Unckel (båda m) har i motion Fi24 förelagt riksdagen ett alternativt förslag till handlingsplan. Förslaget redovisas i referat nedan i avsnitt 5.3. Dispositionen överensstämmer med den regeringen valt, och texten är skriven i regeringens namn. Enligt motionärerna bör regeringen återkalla den till EU-kommissionen översända handlingsplanen och ersätta den med den text som framgår av motion Fi24.

5.2 Den till EU-kommissionen överlämnade nationella handlingsplanen

Regeringen anför i handlingsplanen bl.a. följande. Svensk ekonomi befinner sig i en stabil uppgångsfas. Arbetslösheten har sjunkit kontinuerligt sedan sommaren 1997. Med de åtgärder regeringen föreslår bedöms målet 4 % öppen arbetslöshet kunna nås mot slutet av år 2000.

Den förda politiken har i många avseenden varit framgångsrik. Men fortfarande återstår stora utmaningar för sysselsättningspolitiken. Arbetslösheten är fortfarande oacceptabelt hög, särskilt för många invandrare, funktionshindrade, ungdomar och personer med låg utbildning.

Regeringens sysselsättningspolitik bygger på de fem grundstenar som redovisats i den ekonomiska vårpropositionen och som återgetts ovan i avsnitt 2, delavsnittet *Propositionen*. I propositionen redovisas också hur sysselsättnings- och tillväxtpolitiken utvecklas genom insatser på sex områden av central betydelse för den ekonomiska och kulturella välfärden. Det handlar

om utbildningsinsatser, informationsteknik, ekologisk hållbarhet, företagande, Europasamarbetet och arbete för Ett Sverige för alla.

Regeringens prioriteringar anges ligga väl i linje med de riktlinjer för sysselsättningen 1998 som antogs av Europeiska rådet 1997. Dessa tar sikte på åtgärder för att förbättra anställbarheten genom aktiva åtgärder såsom utbildning och kompetensutveckling bl.a. för ungdomar, utvecklande av företagandebilden och möjligheterna att driva företag i den privata sektorn, uppmuntrande av företagens och de anställdas anpassningsförmåga genom modernisering och flexibilitet i arbetsorganisationen samt stärkande av jämställdhetspolitiken och motverkande av diskriminering mellan män och kvinnor.

Regeringen delar till fullo riktlinjernas synsätt att arbetskraftens anställbarhet bäst främjas genom att aktiva åtgärder med betoning på utbildning och kompetensutveckling prioriteras framför passivt kontantstöd. Regeringen värdesätter också att riktlinjerna lyfter fram utbildning och kompetensutveckling som ett viktigt medel för att skapa en flexibel europeisk arbetsmarknad. Riktlinjerna framhåller att detta arbete bör ske i samverkan med arbetsmarknadens parter, vilket passar väl in på den svenska traditionen med trepartssamarbete.

När det gäller långtidsarbetslöshet, ungdomsarbetslöshet och andelen arbetslösa i aktiva åtgärder anger riktlinjerna dessutom kvantitativa mål. Sverige uppfyller de målen. När det gäller att bekämpa långtids- och ungdomsarbetslösheten har Sverige högre ambitioner. Aktiva åtgärder sätts vanligen in på ett tidigare stadium än vad som satts som mål i riktlinjerna. Därtill är andelen arbetslösa i aktiva åtgärder den högsta inom EU.

Behovet av att stärka jämställdhetspolitiken har förts fram som ett särskilt huvudområde. Detta är ett stort framsteg, som bör följas upp av ett integrerat jämställdhetsperspektiv även inom övriga huvudområden. De aspekter som behandlas i riktlinjernas övriga huvudområden, t.ex. långtidsarbetslöshet, ungdomsarbetslöshet och aktiva åtgärder, är av grundläggande betydelse för kvinnors och mäns lika villkor på arbetsmarknaden. Riktlinjerna slår fast att kvinnors ökade sysselsättning är den avgörande faktorn för jämställdhet. Synsättet överensstämmer väl med målet för den svenska jämställdhetspolitiken som är rätten till egen försörjning för alla individer, oavsett kön. Lättillgänglig barnomsorg, betald föräldraledighet för både kvinnor och män samt det faktum att skatte- och socialförsäkringssystem har individ och inte hushåll som minsta enhet har spelat en avgörande roll i Sverige för kvinnors och mäns nästan lika höga sysselsättningsgrad.

5.3 Det alternativa förslaget till nationell handlingsplan

Lars Tobisson och Per Unckel (båda m) anför i motion Fi24 bl.a. följande; som sagts ovan talar motionärerna i regeringens namn.

Sveriges ekonomiska problem är strukturella. År 1997 var den öppna arbetslösheten enligt OECD:s standardiserade mått 10,2 %. Det är den högsta uppmätta arbetslösheten i Sverige i modern tid. Sysselsättningen 1997 var samtidigt den lägsta sedan tidigt 1970-tal. Regeringen vill understryka att

aktiva arbetsmarknadsåtgärder inte med automatik leder till fler jobb. Den svenska strategin att maximera antalet åtgärder kommer därför att läggas om till förmån för insatser av sådant slag att de tillgodoser redovisade arbetsmarknadsbehov.

Regeringen kommer också att byta mål för arbetsmarknadspolitiken, från största möjliga volym åtgärder till största möjliga framgång i fråga om erbjudanden om ett riktigt jobb.

Det övergripande målet för regeringens agenda för arbete och företagande är att avveckla arbetslösheten som samhällsproblem. Agendan kan sammanfattas i sju huvudrubriker:

- sänkt skattetryck
- en friare arbetsmarknad
- en reformerad arbetsmarknadspolitik
- en avveckling av företagskrånglet
- svenskt deltagande i det europeiska valutasamarbetet
- en god energiförsörjning
- kunskap och kompetens i världsklass

Regeringens politik ligger väl i linje med 1998 års sysselsättningsriktlinjer som EU:s medlemsstater överenskommit om. Förbättringar av möjligheten till inträde på arbetsmarknaden (anställbarheten) skall ske genom förbättrad kvalitet på utbildningen bl.a. genom konkurrens, examina, kvalitetskontroll och lärlingsverksamhet för ungdomar. Större möjligheter till provanställningar, lägre ingångslöner för unga och en reformerad arbetslöshetsförsäkring har här också betydelse.

För att utveckla företagargendan skall det totala skattetrycket och särskilt direkt och indirekt beskattning av arbete och företagande sänkas. Regeringen avser också att genomföra samtliga förslag till förenklingar av företagares administrativa bördor som lagts fram av den s.k. Småföretagardelegationen.

För att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga krävs ökad flexibilitet på arbetsmarknaden med bl.a. avtal som medger individuella variationer och annan modernisering av arbetsrätten samt avregleringar som stimulerar småföretagandet och företagstillväxt.

Jämställdhetspolitiken bör stärkas genom en mer varierad arbetsmarknad för kvinnor där den offentliga sektorns dominans som arbetsgivare inom den sociala sektorn minskas. Ett nytt finansieringssystem för sjukvården kommer att introduceras. Funktionshindrade bör ges möjligheter att arbeta i vanliga företag, snarare än i den särskilda koncernen Samhall.

Enligt motionärerna bör regeringen återkalla den till EU-kommissionen översända handlingsplanen och ersätta den med den text som framgår av den nu refererade motion Fi24.

Den av regeringen framlagda handlingsplanen och den som motionärerna föreslår skiljer sig åt på ett flertal punkter. Skillnaderna märks både i de övergripande resonemangen och i enskildheter.

I grunden bestäms dessa skillnader av skilda synsätt på den ekonomiska politiken. Att utskottet delar den syn som regeringen står för framgår av utskottets ställningstagande i avsnitt 2 i betänkandet. Till detta hänvisas.

Generellt vill utskottet ändå här uttala att de idéer och resonemang som anges av regeringen ligger i linje med värderingar som utskottet och riksdagen i olika sammanhang ställt sig bakom. Motionärernas förslag går i annan riktning. Här märks till en början tankar på sänkt skattetryck som en avgörande metod för att nå ökad sysselsättning. Utskottet anser inte att detta bör vara ett prioriterat krav. Vidare talas om en moderniserad – eller avreglerad – arbetsrätt och arbetsmarknadspolitik. Den arbetsrätt som förespråkas skulle enligt utskottets mening leda till en försvagning och urholkning av rättigheter som kan göra den enskildes situation otrygg på ett oacceptabelt sätt och som på ett direkt olämpligt sätt förskjuter styrkepositionerna särskilt mellan löntagare och arbetsgivare.

Utan att gå in på enskildheter i vidare utsträckning än de som nu berörts anser utskottet att det som från moderat håll anförts inte kan ligga till grund för en nationell handlingsplan för ökad sysselsättning. Det betyder att utskottet för sin del avstyrker motion Fi24 (m).

6 Övriga frågor

Motioner

Några motioner tar upp frågor som berörs i propositionen men i vilka regeringen inte lämnat förslag till lagstiftning eller andra åtgärder.

Riksdagen beslutade våren 1997 om s.k. tillfällig avgångsersättning. Åtgärden innebar att äldre personer som varit arbetslösa under lång tid och haft svårt att finna arbete under vissa villkor skulle ges möjlighet att erhålla arbetslöshetsersättning fram till pensionsåldern. Denna åtgärd var av temporär karaktär så till vida att erbjudandet gällde under andra halvåret 1997.

Karin Israelsson (c) framhåller i motion Fi59 att åtgärden blivit mycket uppskattad bland äldre arbetslösa. Hon anser att försöket borde förlängas, inte minst med tanke på arbetslösheten i kontorsadministrativa yrken där många kvinnor är och har varit sysselsatta och på att arbetsmarknaden under senare år försämrats dramatiskt.

I motion Fi38 (delvis) av *Inger Segelström m.fl. (s)* tas jämställdheten i informationssamhället upp. Motionärerna menar att användningen av IT-hjälpmedel är snedfördelad mellan könen och att åtgärder måste vidtas för att utjämna skillnaderna mellan könen på detta område.

Carina Moberg och Tone Tingsgård (båda s) pekar i motion Fi61 på att uthyrning av arbetskraft är en snabbt växande bransch med flera missförhållanden t.ex. när det gäller de anställdas trygghet. De hänvisar till utredningsförslaget *Personaluthyrning* (SOU 1997:58) och anser att en lag om statlig

Utskottets ställningstagande

När den *tillfälliga avgångsersättningen* infördes 1997 uttalade utskottet – och finansutskottet instämde i detta – att det var av största vikt att en åtgärd av denna karaktär var temporär. Skälet var att arbetsmarknaden annars skulle kunna försämrats för den aktuella åldersgruppen och att arbetsgivare vid personalminskningar i första hand skulle kunna välja att säga upp dem som kvalificerat sig för åtgärden. En sådan begränsning i tiden blev också riksdagens beslut (bet. 1996/97:AU7y, FiU20, rskr. 285). Försöksverksamheten har nu upphört i så måtto att nya ansökningar inte kan beviljas.

Enligt vad utskottet inhämtat under hand finns det inom Arbetsmarknadsdepartementet långt gångna planer på att låta utvärdera den nu avslutade försöksperioden med tillfällig avgångsersättning. Utskottet vill i avvaktan på detta arbete nu inte ställa sig bakom förslaget om att tillfällig avgångsersättning skall återinföras. Motion Fi59 (c) bör därför enligt utskottets mening avslås.

Utskottet delar uppfattningen att *jämställdheten* är viktig även när det gäller IT och informationssamhället. Att även regeringen hyser denna uppfattning framgår av propositionen. Det anges där att ett av målen med regeringens IT-politik är att öka kvinnors användning av IT. I propositionen redovisas också ett flertal genomförda, pågående eller planerade åtgärder inom ramen för regeringens särskilda handlingsprogram för breddad och utvecklad användning av IT. Av de satsningar som räknas upp kan här särskilt nämnas en omfattande satsning på IT i skolan under åren 1999–2001 och en satsning på särskild kompetensutveckling och IT för anställda inom offentlig sektor. Dessa åtgärder har sådan inriktning att de till stor del kommer just kvinnor till del. Här kan också nämnas det nationella program för IT-utbildning som regeringen kommit överens om med Industriförbundet och företrädare för IT-företagen. Inom denna satsning skall särskild hänsyn tas till kvinnor. Utskottet anser att motion Fi38 (s) är tillgodosedd med det anförda och att den bör avslås.

Slutligen, i detta avsnitt, när det gäller *personaluthyrning* har regeringen i propositionen redovisat att frivillig auktorisation och kollektivavtalsreglering utnyttjas alltmer inom branschen. Regeringen är mot den bakgrunden inte beredd att föreslå lagstiftning men anger som sin avsikt att den noga skall följa utvecklingen och vid behov föreslå lagstiftning. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning men vill understryka vikten av att utvecklingen och det eventuella framtida behovet av lagstiftning följs med uppmärksamhet. Motion Fi61 bör därför enligt utskottets mening avstyrkas av finansutskottet.

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Johnny Ahlqvist

I beslutet har deltagit: Johnny Ahlqvist (s), Elver Jonsson (fp), Sten Östlund (s), Berit Andnor (s), Kent Olsson (m), Martin Nilsson (s), Elving Andersson (c), Laila Bjurling (s), Patrik Norinder (m), Sonja Fransson (s), Kristina Zakrisson (s), Christel Anderberg (m), Barbro Johansson (mp), Dan Ericsson (kd), Paavo Vallius (s), Anna Åkerhielm (m) och Lennart Beijer (v).

7 Avvikande meningar

1. Allmän inriktning av politiken

Kent Olsson, Patrik Norinder, Christel Anderberg och Anna Åkerhielm (alla m) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** bort ha följande lydelse:

Sverige behöver en genomgripande företagandereform för att styra förutsättningar för nya riktiga jobb. Under 1997 var sysselsättningen – dvs. antalet människor med riktiga jobb – den lägsta sedan 1974. Fortfarande är det totala antalet arbetslösa, mätt som antalet öppet arbetslösa, arbetslösa i åtgärder och arbetslösa i Kunskapslyftet, över en halv miljon människor. För att öka antalet jobb behöver Sverige en förnyelse av politiken. Denna kräver ett långsiktigt och strukturellt reformarbete – i kontrast till vårbudgeten som till stor del är ett kortsiktigt och konjunkturellt prognosarbete. Utskottet ansluter sig till Moderaternas alternativ till den ekonomiska politik som förs av regeringen. Det är nödvändigt att bryta Sveriges eftersläpning, att skapa förutsättningar för nya riktiga jobb i privat sektor och att göra det möjligt för vanliga löntagare att försörja sig själva.

Det behövs en politik för lägre skatter för alla, mindre krångel för företagen, förnyelse i välfärden och ett starkt svenskt engagemang i Europa.

De övergripande målen för den ekonomiska politiken skall enligt utskottets mening vara att skapa förutsättningar för snabb tillväxt, en kraftig ökning av antalet nya arbetstillfällen, en god reallöneutveckling och minskat bidragsberoende.

Att främja nyföretagande och att ge dagens företag, små och stora, möjlighet att växa i Sverige är det viktigaste. Ett program för företagande måste ha bl.a. följande inslag:

- sänkt skatt på företagande och arbete
- särskilda skattelättnader riktade mot hushållstjänster
- en modernisering av arbetsrätten
- en reformering av arbetsmarknadspolitiken
- minskat inflytande för den politiska sektorn

- utbildning i världsklass
- säker energiförsörjning genom att kärnkraften behålls
- avveckling av företagskrånglet
- svenskt deltagande i EMU.

Dagens höga skatter leder till skärpta lönekrav och färre arbeten. Sänkta skatter – däremot – ger fler nya jobb. Samtidigt som skatterna sänks måste arbetsmarknadens parter ta ett stort ansvar för att lönebildningen inte motverkar de positiva effekterna av skattelindringarna.

Den grundläggande moderniseringen av arbetsrätten bör ha som utgångspunkt att arbetets rättigheter skall tillkomma den enskilde, inte dennes organisationer. Det innebär att avtalen måste bli mer individuella. Dessutom måste lagarna utformas så att de små företagen ges större möjligheter att nyanställa.

Den arbetsrättsliga lagstiftningen har stor betydelse för företagens möjligheter till smidig anpassning till nya krav. Detta förhållande kommer att förstärkas i takt med att omvandlingshastigheten på arbetsmarknaden ökar. Den lagstiftning som i dag reglerar villkoren på arbetsmarknaden är i stora delar skapad för förhållanden som inte längre är för handen.

Lagstiftningen måste därför förändras och moderniseras. De regler som gäller i dag innebär i många stycken direkta hinder för företagande. Särskilt gäller detta för småföretagare som med dagens regler knappast vågar nyanställa och som inte kan avsätta resurser för att sätta sig in i det komplexa regelverket.

Att ledande socialdemokrater är väl medvetna om behovet av förändringar speglas i ett uttalande av förra arbetsmarknadsministern Anna-Greta Leijon: *”Vi sa att vi skulle se över lagarna så att inte småföretagarna drabbades, men det gjordes visst aldrig i någon större utsträckning”* (Finansidningen 24–26 januari 1998). Likväl står regeringen som handfallen inför uppgiften.

En modern arbetsrätt skall vara enkel och fungera för små företag likaväl som för stora. Lagstiftningen bör ha karaktär av ramlag med möjlighet till stora individuella variationer allt efter enskildas och företags behov och önskemål. Omedelbara insatser för att göra den arbetsrättsliga lagstiftningen mera förenlig med ambitionerna att skapa fler jobb är att medge undantag från de dispositiva stadgandena i lagen om anställningsskydd, semesterlagen och arbetstidslagen.

En reformering av arbetsrätten enligt dessa riktlinjer är angelägen om företagen skall kunna växa och jobben bli fler.

Det krävs vidare förändringar av arbetsmarknadspolitiken och stödet till de arbetslösa.

Volymmålet i arbetsmarknadspolitiken bör avskaffas och ersättas av ett mål som tar sikte på antalet arbetslösa som får arbete. Arbetsmarknadspolitiken bör koncentreras på två åtgärder – ett erbjudande om lärlingsutbildning i företagen för alla arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år och en fokuserad arbetsmarknadsutbildning. De andra arbetsmarknadsåtgärderna bör avvecklas successivt. För äldre kan en skattereduktion vara en möjlighet.

Arbetslöshetsförsäkringen bör göras om till en verklig omställningsförsäkring med ersättning för 300 arbetsdagar och ett efterskydd på grundnivå i 200

dagar. För arbetslösa över 58 år förlängs den ursprungliga ersättningsperioden med 200 dagar. Ersättningsnivån bör sättas till 75 % och all ersättning vid arbetslöshet samordnas i försäkringen.

En förändring av det slag utskottet nu föreslår bör genomföras successivt i takt med att de övriga förslag för fler jobb som förs fram i motion Fi17 (m) genomförs och får effekt.

Med det anförda förordar utskottet att finansutskottet tillstyrker Moderaternas motion Fi17 (m) yrkandena 1 och 3 (båda delvis). Regeringens förslag och övriga i avsnitt 2 upptagna motioner bör avstyrkas.

Utskottet hänvisar vidare till avvikande mening nr 7 i fråga om volymmålet, till avvikande mening nr 8 i fråga om regelförenkling, till avvikande mening nr 9 i fråga om hushållstjänster och till avvikande mening nr 10 i fråga om finansiering av arbetslöshetsförsäkringen.

2. Allmän inriktning av politiken

Elving Andersson (c) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** fr.o.m. andra stycket bort ha följande lydelse:

Utgångsläget för en politik för sysselsättning, trygghet och tillväxt är gott. Utskottet kan med tillfredsställelse konstatera att den saneringspolitik som regeringen tillsammans med Centerpartiet genomfört har inneburit att den negativa trend som funnits i svensk ekonomi har brutits. Räntorna är låga, inflationen ligger stabilt på en låg nivå och Sverige uppnår i år med god marginal budgetbalans. Alla problem är dock inte undanröjda. Arbetslösheten måste pressas tillbaka och sysselsättningen öka. Likaså måste kraftfulla åtgärder till för att regional balans skall kunna uppnås.

I likhet med Centerpartiet i motion Fi18 yrkandena 1 (delvis) och 20–22 anser utskottet att arbetsgivaravgifterna måste sänkas för att skapa fler arbeten. Av sysselsättningsskäl är det nödvändigt med skattesänkningar på arbete och företagande. Sänkningen bör särskilt inriktas mot de mindre företagen där tillväxtpotentialen är störst. Företagandets villkor måste förbättras bl.a. genom förenklingar av regelverken.

Arbetsmarknadspolitiken måste moderniseras om sysselsättningen skall kunna öka. Utskottet instämmer i Centerpartiets uppfattning att arbetsmarknadspolitikens roll har vidgats. Från att traditionellt ha varit inriktad på att bryta obalanser, undvika flaskhalsar, åstadkomma korta vakanstider och motverka långtidsarbetslöshet skall den numera också syfta till att höja kompetensen hos arbetslösa för att öka möjligheterna till arbete samt förhindra passivering och social utslagning.

Arbetsmarknadspolitiken måste i större utsträckning inriktas på kvalitet och i mindre på kvantitet. Ökad flexibilitet skall stimuleras. Volymkraven måste förändras för att skapa utrymme för åtgärder som leder till arbete. Dagens kvantitativa mål bör ersättas av effektmål eller mer kvalitativa mål. Arbetsmarknadspolitiken bör i större utsträckning inriktas på att främja nya arbeten, bl.a. genom satsningar på arbetsmarknadsutbildning.

Arbetsmarknadsutskottet delar Centerpartiets uppfattning att decentraliseringen av arbetsmarknadspolitiken måste fullföljas. Hur de arbetsmark-

nadspolitiska resurserna skall användas på mest effektiva sätt bör i större utsträckning avgöras regionalt och lokalt. En nationell arbetsmarknadspolitik är samtidigt viktig för att klara en god lönebildning och för att s.k. flaskhalsar skall kunna undvikas på arbetsmarknaden.

Lönebildningen är av fundamental betydelse för samhällsekonomin. Genom en ansvarsfull lönebildning kan inflationen hållas nere. Medlingsinstitutet måste stärkas och konfliktbenägenheten minska. Utskottet, som instämmer i Centerpartiets uppfattning, anser också att det finns anledning att överväga om restriktioner bör införas som gör att konfliktvapnen står i rimlig proportion till stridsfrågans dignitet. Blockad av enmansföretag bör förbjudas och varsel om stridsåtgärder bör inte tillåtas när medling pågår.

Utskottet anser i likhet med Centerpartiet att en modern och mer individuellt anpassad arbetsmarknad kräver mer flexibla arbetstider. Arbetstiden måste kunna variera beroende på livsmönster eller livssituation i olika skeden av livet. Förkortad arbetstid leder till välfärdsvinster.

Den som har arbete bör i litet större utsträckning än i dag bidra till finansieringen av *arbetslöshetsförsäkringen*. Egenfinansieringen bör höjas med 40 kr per månad.

Arbete måste alltid löna sig. Kombinationen minskade bidrag och ökade kostnader innebär många gånger att det inte lönar sig att ta ett anvisat arbete. I likhet med Centerpartiet efterlyser utskottet starkare incitament att ta arbete eller att utbilda sig bort från arbetslöshet. En översyn bör göras av erforderliga regelförändringar för att öka benägenheten bland arbetslösa att söka och ta ordinarie arbete.

Debatten om subventionering av s.k. *hushållsnära tjänster* motiverar enligt utskottets uppfattning att en försöksverksamhet genomförs för att utröna vid vilken subventionsnivå som hushållen efterfrågar hushållsnära tjänster. När det gäller subventionsgraden bör försöksverksamheten ge underlag för att bedöma subventionens effekter på samhällsekonomi och på andra skattebaser. Försöksverksamheten bör vidare belysa vilka sysselsättningseffekter som kan uppstå och vilka gränsdragningsproblem som finns gentemot tjänsteproducenter utanför hushållssektorn i fråga om liknande tjänster som i dag utförs utanför hemmen. Ytterligare en fråga som bör studeras är hur användningen av svart arbetskraft påverkas.

Ett system med hemservicecheckar för pensionärer bör införas främst av sociala men även av sysselsättningsskäl.

Utskottet har ovan betonat arbetsmarknadsutbildningens betydelse. Som ett led i strävanden mot ett decentraliserat kunskapssamhälle bör bl.a. utredas att ge arbetslösa möjlighet att läsa in gymnasiekompetens som en första åtgärd innan andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder sätts in. Fortbildning av vuxna underlättas genom införande av kompetenskonton. Fortsatta satsningar på distansutbildning och kvalificerad yrkesutbildning bör göras.

Regional balans är en förutsättning för att den svenska ekonomin skall klara uthållig tillväxt. Hela landet måste ges likvärdiga villkor för utveckling. På utbildningsområdet bör även i fortsättningen satsningar ske på bl.a. små och medelstora högskolor samt distansutbildning. Staten måste ta ett mer aktivt ansvar för lokaliseringen av statliga arbetstillfällen. Företagsamheten

måste stimuleras i hela landet. Det gäller inte minst jordbruks- och livsmedelsområdet där vissa redan framlagda utredningsförslag bör genomföras.

Det anförda innebär att arbetsmarknadsutskottet anser att finansutskottet bör tillstyrka Centerpartiets motion Fi18 yrkandena 1 (delvis) och 20–22. Därmed bör regeringens förslag och övriga motionsyrkanden avstyrkas i berörda delar.

Utskottet hänvisar vidare till avvikande mening nr 7 i fråga om volymmålet, till avvikande mening nr 8 i fråga om regelförenkling och till avvikande mening nr 10 i fråga om finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen.

3. Allmän inriktning av politiken

Elver Jonsson (fp) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** fr.o.m. andra stycket bort ha följande lydelse:

Utskottet menar i likhet med Folkpartiet att Sverige behöver en ny politik för fler riktiga arbeten. Den socialdemokratiska politiken har alltför starkt inriktats på att gömma undan problemen med arbetslösheten. Antalet företag minskar och färre personer har i dag ett arbete än när mandatperioden inleds. Den bedömning som görs i propositionen om arbetslöshetsnivån fram till sekelskiftet är helt orealistisk med de åtgärder som regeringen föreslår. I stället måste regeringens halveringsmål bytas ut mot ett sysselsättningsmål. Den totala arbetslösheten skall på så sätt angripas. Målet bör vara 300 000 nya arbeten under nästa mandatperiod.

För att nå detta mål måste politiken inriktas på strukturella problem som skattepolitik, företagarklimat och lönebildning. Sänkta skatter på arbete ökar antalet anställningar. Arbetsgivaravgifterna i tjänstesektorn bör sänkas och en skattereduktion på hushållsarbete bör införas. Den fördubblade sjuklöneperioden som regeringen med centerstöd införde och som gällt till april i år har varit ett hårt slag mot möjligheten att nyanställa – särskilt för egen- och småföretagare. Arbete med regelförenklingar för framför allt småföretagare måste omedelbart inledas.

Utskottet delar också Folkpartiets uppfattning att flexibiliteten på arbetsmarknaden måste öka. Anställningsskyddslagen och medbestämmandelagen måste i allt väsentligt återställas till de regler som infördes av den borgerliga regeringen. Möjligheterna till provanställningar måste utökas. Även åtgärder för en bättre fungerande lönebildning är av avgörande betydelse. Ett ökat finansiellt ansvar för a-kassornas finansiering är nödvändigt för att uppnå rätt incitament för de fackliga organisationerna. Konflikträtten behöver moderniseras.

Arbetslöshetsförsäkringen bör vara allmän, obligatorisk och tidsbegränsad.

Utskottet anser med detta att Folkpartiets motion Fi19 yrkandena 1 (delvis) och 5 bör tillstyrkas. Regeringens förslag och övriga motioner bör avstyrkas i motsvarande delar.

Utskottet hänvisar vidare till avvikande mening nr 7 i fråga om volymmålet, till avvikande mening nr 8 i fråga om regelförenkling, till avvikande mening nr 9 i fråga om hushållsnära tjänster, till avvikande mening nr 10 i

4. Allmän inriktning av politiken

Lennart Beijer (v) anser att utskottets ställningstagande i avsnittet **2 Allmän inriktning av politiken** fr.o.m. andra stycket bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med Vänsterpartiet att den avgörande uppgiften för den ekonomiska politiken de närmaste åren är att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Målet de närmaste fem åren bör vara att sysselsättningen skall ligga på en nivå om 4,5 miljoner personer och att den öppna arbetslösheten skall vara högst 2 %. Den ekonomiska politiken bör inte vara inriktad på att anpassas till ett framtida medlemskap i EMU utan på valuta-politisk neutralitet. Det är viktigt med starka offentliga finanser men en starkare samhällsekonomi förutsätter i första hand att fler arbetar. Utskottet instämmer därför i Vänsterpartiets förslag att man bör anslå ytterligare medel för att öka antalet arbeten. 10, 20 respektive 30 miljarder kronor av de medel som regeringen vill använda för att amortera på den offentliga statsskulden bör i stället användas till ökad sysselsättning.

I likhet med regeringen anser utskottet att det bör skjutas till mer medel till skola, vård och omsorg. Utskottet instämmer dock i Vänsterpartiets kritik att regeringens förslag är otillräckliga och föreslår i enlighet med partiets förslag att det skjuts till ytterligare resurser till kommunsektorn. Tillskottet bör dels vara en riktad sänkning av arbetsgivaravgifterna med 5 miljarder kronor för att stimulera nyanställningar, dels en överföring av medel från arbetslöshetsförsäkringen med 2,5 miljarder kronor för extra anställningar i kommuner och landsting.

Enligt utskottet räcker det inte bara med efterfrågestimulerande insatser för att få fram de nya arbetena. Som Vänsterpartiet påpekar behövs det också åtgärder för att få ner den strukturella arbetslösheten.

Arbetstiderna måste omfördelas. En omfördelning av arbetstiderna krävs om det skall vara möjligt att få ned den del av arbetslösheten som inte beror på för låg efterfrågan utan som orsakas av strukturella förhållanden, dvs. produktivitetsförändringar och omvandlingsproblem i näringslivet. Under nästa mandatperiod bör det införas lagstiftning om kortare normalarbetstidsvecka. Normalarbetstiden bör vara 35 timmar per arbetsvecka. Riksdagen bör därför redan nu besluta om en lagstadgad arbetstidsförkortning som kan inledas hösten 1999. En ny lag om 35 timmars arbetsvecka skall träda i kraft den 1 oktober 2002. Genom denna konstruktion ges arbetsmarknadens parter rimliga möjligheter att ta hänsyn till den nya lagstiftningen vid avtalsförhandlingar. Vidare bör det ske överläggningar med dessa parter om ikraftträdande och samordning med avtalsförhandlingar. En arbetstidsreform som genomförs på rätt sätt kommer att stärka samhällsekonomin genom att fler kommer i arbete och genom minskade kostnader för arbetslösheten. En arbetstidsförkortning är däremot inte självfinansierande utan påverkar löneutrymme och produktionskostnader. En arbetstidsreform bör därför efter förebild från Frankrike kombineras med avgiftssänkningar för de parter som går

före och avtalar om en förkortning/omfördelning av arbetstiden. För att finansiera detta bör man sätta av 4, 8 och 16 miljarder kronor. Vidare bör arbetstidsförkortningen kombineras med att "taket" för övertid halveras och att det blir mer kostsamt för arbetsgivarna att låta arbetstagarna arbeta övertid. Kortare arbetstider kommer också att bidra till att könsorättvisorna minskar.

För att öka efterfrågan i samhället måste konsumtionsutrymmet omfördelas. För att skapa nya arbeten krävs en ny fördelningspolitik och en progressiv skattepolitik. En åtgärd bör vara att höja ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen samt i föräldra- och sjukförsäkringen till 85 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. En sådan höjning kommer att tillfalla grupper med lägre inkomster, vilka kan använda den ökade inkomsten till konsumtion.

De nya tjänsteföretagen måste uppmuntras. För att stimulera den sektorn bör det genomföras riktade skattesänkningar om sammanlagt 4 miljarder kronor, bl.a. sänkta arbetsgivaravgifter och sänkt moms.

Demokratin i näringslivet måste utvecklas. Löntagarnas makt över företagens arbetsorganisation och investeringar måste öka eftersom det är en viktig förutsättning för näringslivets framsteg. Det bör införas s.k. framtidsfonder. Avsikten med dessa fonder skall vara att de skall användas för investeringar i höjd kunskapsnivå och bättre arbetstagarorganisationer. Fonderna skall finansieras av avgifter som skall belasta företagets vinster. De skall administreras gemensamt av arbetsgivare och fackliga organisationer på lokal nivå.

Det europeiska samarbetet måste utökas för att skapa fler arbeten och social rättvisa. Utskottet förordar att Sverige verkar för ett mellanstatligt samarbete om att utveckla välfärden och garantera ett större folkligt inflytande över politik och ekonomi. Det samarbete som existerar inom EU i dag är i alltför stor utsträckning styrt av EMU-projektet. EMU driver fram en högre arbetslöshet, ökade samhällsklyftor och marginalisering av stora folkgrupper. Utskottet instämmer i Vänsterpartiets ståndpunkt att Europapolitiken behöver ett nytt innehåll. Regeringen bör därför ta konkreta initiativ för att möjliggöra en samordnad och expansiv ekonomisk politik i Europa.

För att öka sysselsättningen krävs att det skapas fler nya företag. Egenavgifterna för småföretagare bör sänkas. Vidare bör företag med högst tio anställda undantas från arbetsgivarinträdet.

Det bör också genomföras en "grön skatteväxling" som skulle bidra till att öka sysselsättningen.

Utskottet instämmer i Vänsterpartiets åsikt att det är regeringen som har det övergripande ansvaret för en fungerande lönebildning. För att underlätta en hållbar lönebildning krävs en aktivare fördelningspolitik. Lönebildningen underlättas genom bl.a. avsättning av vinstmedel till utbildnings- och arbetslivsinvesteringar, sänkta arbetsgivaravgifter i nya och mindre företag, arbetstidsförkortning m.m. För att förbättra lönebildningen anser utskottet att man bör verka för en återgång till centrala och samordnade förhandlingar.

För att motverka den pågående lönediskrimineringen anser utskottet att det bör införas en likalönelag. Vidare bör regeringen ges i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med en tidsplan för genomförandet av handlingsplanen för FN:s kvinnokonferens.

Utskottet delar Vänsterpartiets ståndpunkt att arbetsmarknadspolitiken måste reformeras från grunden. Näringslivet måste ta ett betydligt större ansvar för rekrytering, praktik, kompetensutveckling, rehabilitering och inrättande av anpassade arbetstillfällen för funktionshindrade. Utskottet anser att de lågkvalitativa åtgärderna bör tas bort. Detta gäller bl.a. ALU, API, OTA m.fl. I stället bör de ersättas av kompetenshöjande utbildningsvikariat och arbetsmarknadsutbildning. Det arbetsmarknadspolitiska volymkravet bör tas bort. Detta gäller även detaljregleringen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Härigenom ökar flexibiliteten och ökar handlingsfriheten hos arbetsförmedlingsnämnderna. Medelsanvändningen måste inom ramen för decentraliserade beslutsformer tillåtas bli friare. Insatserna för de särskilt utsatta grupperna, exempelvis funktionshindrade, lågutbildade och äldre måste öka.

Utskottet instämmer också i Vänsterpartiets synpunkter på att det krävs reformer inom arbetsrättens område för att öka tryggheten för korttidsarbetare, uthyrd arbetskraft och egenföretagande.

Sammanfattningsvis anser arbetsmarknadsutskottet att finansutskottet bör tillstyrka motion Fi20 (v) yrkandena 1 (delvis), 10, 15–19 och 21 och avstyrka propositionen i motsvarande del liksom övriga partimotioner i berörda delar.

5. Allmän inriktning av politiken

Barbro Johansson (mp) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** fr.o.m. andra stycket bort ha följande lydelse:

Den ekonomiska tillväxten i nuvarande former är ekologiskt ohållbar. Den har också inneburit växande ekonomiska och sociala orättvisor. Utskottet förordar liksom Miljöpartiet en omläggning av den ekonomiska politiken i syfte att åstadkomma ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Målet för den ekonomiska politiken bör vara bl.a. en öppen arbetslöshet på 3 % och ett kraftigt minskat antal personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ökad jämlikhet mellan könen, en starkt fördelningspolitik samt att miljöskulden upphör.

Enligt utskottets bedömning är regeringens prognos i fråga om arbetslösheten alltför optimistisk och har karaktären av politiskt betingad glädjekalkyl. Baserat på Konjunkturinstitutets prognos kan man räkna med en arbetslöshet på omkring 6 % med den av regeringen föreslagna politiken år 2001.

Utskottet delar Miljöpartiets uppfattning att det inte är möjligt att uppnå hög tillväxt utan att antingen miljön utarmas eller att andra delar av världen blir fattigare. Den tillväxt som kan åstadkommas medför dessutom endast i mindre utsträckning fler arbetstillfällen. För att få ner arbetslösheten till en acceptabel nivå, dvs. 3 % öppen arbetslöshet, måste framför allt två förändringar genomföras. Arbetstiden måste sänkas liksom beskattningen på arbete. Fortsatta insatser för en reformerad arbetsmarknadspolitik och bättre spelregler för företagen behövs också.

Skatten på arbete bör sänkas medan skatter på energi, utsläpp och råvaruförbrukning höjs. Enligt utskottet bör 7–8 miljarder kronor skatteväxlas per

år under den närmaste treårsperioden. Liksom Miljöpartiet anser utskottet att egenavgiften för vanliga löntagare bör sänkas. Vidare bör arbetsgivaravgifterna sänkas. I praktiken är arbetsgivaravgifterna en form av skatt på lönen som betalas av arbetsgivaren. De höga arbetsgivaravgifterna försvårar särskilt för småföretag att kunna växa. Höga arbetsgivaravgifter missgynnar särskilt arbetsintensiva verksamheter. Detta är allvarligt eftersom tjänstesektorns relativa betydelse för ekonomin som helhet har ökat kraftigt. Detta gäller särskilt sysselsättningen. Det är i tjänstesektorn de nya jobben finns.

Tiden är en stor bristvara för många heltidsarbetande, särskilt småbarnsföräldrar. Samtidigt har vi massarbetslöshet. Det är rimligt att anta att denna grundläggande obalans i ekonomin kommer att bestå. Utskottet delar därför Miljöpartiets uppfattning att det är nödvändigt att fördela arbetstiden på ett mer rättvist sätt. I ett första steg bör arbetstiden förkortas till 35 timmar i veckan. Arbetstidsförkortningen skall genomföras genom övergripande "kontrakt" mellan staten och parterna på arbetsmarknaden. Staten inför ändringar i arbetstidslagen och detaljerna fastställs i avtal på arbetsmarknaden. Den nuvarande dispositiviteten behålls i arbetstidslagen. På sikt skall arbetstiden vara 30 timmar i veckan. Frågan om lönekomensation bör avgöras vid fackliga förhandlingar. Reformen kommer enligt utskottets bedömning att innebära ett minskat skatteunderlag men också minskade kostnader för arbetslösa. Den beräknas innebära en nettobesparing på 20 miljarder kronor. Besparingen bör användas till att sänka egenavgifterna med 2,5 procentenheter och till att höja grundavdraget främst för lågavlönade heltidsarbetande.

Utskottet anser att en del av de medel som i dag används till arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör överföras till kommuner och landsting. Den av Miljöpartiet föreslagna storleksordningen på överföringarna, 1,5 miljarder kronor år 1999, 2,8 miljarder kronor år 2000 och 3,9 miljarder kronor år 2001 är en lämplig nivå enligt utskottet. Om den arbetstidsförkortning som utskottet förordar inte genomförs måste kommunerna tillföras ytterligare medel. Regeringen bör analysera effekterna av en överföring av arbetsmarknadspolitiska medel till kommunsektorn för att skapa sysselsättning där.

För att underlätta en bra lönebildning är det viktigt att uppnå förenklingar i den arbetsrättsliga lagstiftningen och att institutionella förändringar genomförs.

En politik för minskad ofrivillig arbetslöshet och ett godtagbart välbefinnande kräver att företagen blir fler och större. Näringspolitiken måste, såsom Miljöpartiet anför, särskilt inriktas på små och medelstora företag, och det bör särskilt satsas på kvinnor som företagare. Sänkta arbetsgivaravgifter bör genomföras inom ramen för den föreslagna skatteväxlingen.

Alla människor i Sverige skall omfattas av en grundläggande ekonomisk trygghet som medger att de kan försörja sig. Utskottet ansluter sig till Miljöpartiets förslag om en samordning av arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och föräldraförsäkringen. Ersättningsnivån bör vara 85 % av inkomster upp till 4,2 basbelopp och 40 % för inkomster därutöver. Ett övre tak bör gälla vid inkomster på 6,5 basbelopp per år. Kvalificeringstiden för rätt till a-kassa bör sänkas och möjligheter bör införas till s.k. friår med a-kasseersättning över hela landet.

Utskottet hänvisar vidare till avvikande mening nr 7 i fråga om volymmålet och till avvikande mening nr 8 i fråga om regelförenkling.

Utskottet anser med det anförda att propositionens förslag i berörd del bör avstyrkas. Motionerna Fi21 yrkandena 1 och 6 (båda delvis), 7, 9, 10 och 11 (båda delvis) samt 33 (delvis) och Fi55 bör tillstyrkas. Regeringens förslag i berörd del bör avstyrkas liksom övriga motionsyrkanden i berörda delar som tas upp i avsnittet 2.

6. Allmän inriktning av politiken

Dan Ericsson (kd) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** fr.o.m. andra stycket bort ha följande lydelse:

Utskottet förespråkar, liksom Kristdemokraterna, en social och ekologisk marknadsekonomi. Regeringens målsättning när det gäller kampen mot arbetslösheten är att halvera den öppna arbetslösheten. Valet av mål riskerar att leda till fel åtgärder. Målet bör i stället vara att halvera den totala arbetslösheten och fokus bör sättas på en ökad sysselsättning.

Utskottet är övertygat om att nya arbetstillfällen skapas först då människor finner det mödan värt att starta och utveckla företag. Nya arbetstillfällen kan uppstå främst i de mindre företagen och i den privata sektorn. Ett gynnsamt klimat för små- och nyföretagande är därför av största vikt för att sunda statsfinanser skall uppnås i kampen mot den höga arbetslösheten. Stora satsningar på forskning och utbildning är nödvändiga för att svenskt näringsliv skall bli konkurrenskraftigt. Regelverket kring företagen måste avbyråkratiseras. Inför varje nytt lagstiftningsärende bör regeringen pröva förslagets effekt för företagandet. Dubbelbeskattningen måste avskaffas och ett permanent riskkapitalavdrag införas.

Ökade krav på flexibilitet i arbetslivet ställer högre krav på fortlöpande kompetensutveckling. Utskottet menar att ett system med individuella utbildningskonton bör införas.

Särskilda satsningar måste göras för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Under tiden den 1 oktober 1994 – 28 februari 1998 har 300 000 ungdomar varit arbetslösa mer än 100 dagar. Utskottet ser detta som ett stort misslyckande för regeringen. Vid sidan om den allmänna politiken om bättre villkor för företagsamheten bör för ungdomar göras satsningar på ett modernt lärlingssystem. Bland annat lägre ingångslöner och en flexiblare arbetsrätt skulle underlätta för ungdomar att få arbete.

Utskottet menar att arbetsmarknadspolitiken måste utgå från den s.k. subsidiaritetsprincipen, dvs. att beslut bör fattas på så låg nivå som möjligt. Detta innebär att det krävs en genomgripande nedflyttning av ansvar och resurser till den lokala nivån. Kommun, arbetsförmedling, försäkringskassa och andra lokala myndigheter bör gemensamt ansvara för genomförandet av arbetsmarknadspolitiken, såväl praktiskt som ekonomiskt. Politikens uppgift är att fungera som ett försäkringssystem för den som blir arbetslös vid normala konjunktursvängningar och att underlätta nödvändig omställning från krympande till växande sektorer. Arbetslinjen skall eftersträvas där menings-

full sysselsättning och utbildning skall erbjudas framför passivt kontantstöd vid arbetslöshet.

Utskottet hänvisar till vad som sagts i avvikande mening nr 10 om finansiering av arbetslöshetsförsäkringen. Genom en högre grad av avgiftsfinansiering uppnås ett bättre samband mellan lönebildning och arbetslöshet. Målet måste vara en finansiering där egenavgifter och företagens arbetsgi-varavgifter balanserar inkomster och utgifter under en konjunkturcykel. Ersättningsnivån bör vara 80 % av den tidigare inkomsten.

Arbetsmarknadspolitiken bör harmoniseras med den ekonomiska politiken och regionalpolitiken. Det krävs såsom Kristdemokraterna anför i sin motion en aktiv generell regionalpolitik där näringsliv och offentlig sektor i glesbygd kompenseras för långa avstånd, små lokala marknader, brist på utbildad personal, sämre kringsservice m.m. En väl utbyggd infrastruktur är ett av de viktigaste medlen för att skapa goda förutsättningar för hela Sveriges utveckling.

Utskottet hänvisar vidare till avvikande mening nr 7 i fråga om volymmålet, till avvikande mening nr 8 i fråga om regelförenkling, till avvikande mening nr 9 i fråga om hushållstjänster och till avvikande mening nr 11 i fråga om arbetsrätten.

Med det anförda förordar utskottet att finansutskottet tillstyrker Kristdemokraternas motion Fi22 yrkande 1 (delvis) och avstyrker regeringens förslag i berörd del. Övriga i avsnitt 2 upptagna yrkanden bör avstyrkas.

Gemensamma avvikande meningar

7. Volymmålet

Elver Jonsson (fp), Kent Olsson (m), Elving Andersson (c), Patrik Norinder (m), Christel Anderberg (m), Barbro Johansson (mp), Dan Ericsson (kd) och Anna Åkerhielm (m) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** såvitt avser frågan om *volymmålet* bort ha följande lydelse:

Utskottet är kritiskt till att den arbetsmarknadspolitik som förs i dag i alltför hög grad inriktas på det s.k. volymmålet. Detta har tyvärr lett till att många av de åtgärder som erbjuds arbetslösa håller en låg kvalitet. Arbetsmarknadspolitiken måste i högre grad än i dag inriktas på att öka flexibilitet och kvalitet i åtgärderna och i mindre grad fixeras vid kvantitet och volym. Utskottet har sedan länge uttalat att det är särskilt viktigt att tillräckligt utrymme skapas för arbetsmarknadsutbildning i form av kvalificerad yrkesutbildning så att efterfrågan på utbildad arbetskraft kan tillgodoses och s.k. flaskhalsar motverkas (se bet. 1996/97:AU1). Med det anförda anser utskottet att motionerna Fi17 (m), Fi18 (c) och Fi21 (mp) i berörda delar bör tillstyrkas. Motion Fi20 (v) bör avstyrkas i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anför.

I övrigt hänvisar vi till våra respektive avvikande meningar om den allmänna inriktningen av politiken.

Elver Jonsson (fp), Kent Olsson (m), Elving Andersson (c), Patrik Norinder (m), Christel Anderberg (m), Barbro Johansson (mp), Dan Ericsson (kd) och Anna Åkerhielm (m) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** såvitt avser frågan om *regelförenkling* bort ha följande lydelse:

När det gäller frågan om regler för företagen anser utskottet att de åtgärder som regeringen redovisar i propositionen är otillräckliga. Utskottet finner anledning att erinra om att företrädare för samtliga riksdagspartier vid 1998 års landsbygdsriksdag ställt sig bakom följande uttalande:

”Vi representanter för de politiska partierna är överens om att regelverket för småföretagare är alltför krångligt och vi lovar därför att i samverkan sätta oss ner och verka för att en ändring kommer till stånd.”

I syfte att skapa tillväxt och sysselsättning är det viktigt att de små företagen kan växa. Därför måste befintliga tillväxthinder för småföretagandet undanröjas.

Arbetsmarknadsutskottet anser att det finns ett stort antal aktörer som är ansvariga för regionalpolitikens genomförande. Detta leder till att summan av de regionala regelverken blir hämmande för näringslivet. Den regionala näringspolitiken måste därför ha inslag av regelförenklingar, direkt riktade till de små företagen.

Det är nödvändigt att krånglet minimeras om företagen skall kunna utvecklas. Småföretagsdelegationens förslag bildar en god grund för radikala förändringar.

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna är överens om att genomföra huvuddragen i förslagen i betänkandet Bättre och enklare regler från Småföretagsdelegationen, en uppfattning som också delas av utskottet. Några av de viktigaste förslagen är enklare registrering av företag, enklare självdeklaration för företagare, lätnader i uppgiftslämnandet, enklare tullprocedurer, patentskydd för enklare uppfinningar m.fl.

Med det anförda anser arbetsmarknadsutskottet att finansutskottet bör tillstyrka motionerna Fi17 (m), Fi18 (c), Fi19 (fp), Fi21 (mp) och Fi22 (kd) i motsvarande delar.

I övrigt hänvisar vi till våra respektive avvikande meningar om den allmänna inriktningen av politiken.

9. Hushållstjänster

Elver Jonsson (fp), Kent Olsson, Patrik Norinder, Christel Anderberg (alla m), Dan Ericsson (kd) och Anna Åkerhielm (m) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** såvitt avser *hushållstjänster* bort ha följande lydelse:

Sysselsättningen i Sverige är – trots en gynnsam konjunktur – katastrofalt låg och ändå är regeringen handlingsförlamad. Nu krävs omedelbara insatser för fler nya företag och jobb i Sverige. En sådan insats är bl.a. att sänka

skatten på s.k. hushållstjänster. Utskottet ställer sig bakom det gemensamma förslag som föreligger från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna i denna fråga.

Orimliga skatteregler lägger en död hand över marknaden för ”vita” hushållstjänster. Många jobb i denna sektor kommer aldrig till stånd. Alltför många hushåll – framför allt barnfamiljer och äldre – köper tjänsterna ”svart”. Tusentals människor arbetar utan att få del av de gemensamma trygghetssystemen.

Utskottet anser att det bör införas en skattereduktion på 50 % för privatpersoners betalning av arbetskostnaden för hushållstjänster som utförs i det egna hemmet, upp till 25 000 kronor per år. Förslaget innebär att det vita priset halveras, direkt vid köpet, jämfört med dagens regler. Förslaget kan på någon sikt ge upphov till mellan 50 000 och 100 000 nya jobb.

Detta förslag utgör en del i en politik som syftar till en snabb sysselsättningsökning, fler nya företagare och expansion av redan befintliga företag. Förslaget syftar dessutom till att göra ”svarta” jobb ”vita”: Det är djupt olyckligt att orimliga skatteregler pressar människor till ”svart” arbete. För många unga riskerar den första kontakten med arbetsmarknaden att vara ”svartjobb”. Genom förslaget till skattereduktion får de som i dag arbetar ”svart” möjlighet att inordna sig i ett legalt system och som alla andra få del av förmånerna i socialförsäkringssystemen: sjukförsäkring, pensionspoäng m.m.

Med ett ökat utbud av servicetjänster ökar också valfriheten och jämställdheten. Människor får större möjlighet att välja mellan att arbeta mycket och köpa tjänster till hemmet, eller att arbeta mindre och i stället göra hemarbetet själva. Mycket förenklat kan man säga att skattesystemet uppmuntrar män att köpa tjänster av män, men hindrar kvinnor från att köpa tjänster av kvinnor. Skattereglerna hindrar kvinnor från att såväl bjuda ut sitt kunnande på en ”vit” marknad, som att köpa sig servicetjänster.

Med detta anförda tillstyrker utskottet för sin del motionerna Fi17 (m), Fi19 (fp) och Fi22 (kd) i berörda delar.

I övrigt hänvisar vi till våra respektive avvikande meningar om den allmänna inriktningen av politiken.

10. Finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen

Elver Jonsson (fp), Kent Olsson (m), Elving Andersson (c), Patrik Norinder (m), Christel Anderberg (m), Dan Ericsson (kd) och Anna Åkerhielm (m) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** såvitt avser *finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen* bort ha följande lydelse:

Den nuvarande finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen är utformad på så sätt att staten tvingas skjuta till betydande belopp för att täcka kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. Enligt utskottets mening bör statens andel minskas och den enskildes egna insatser öka. Utskottet anser därför att egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen bör höjas.

I övrigt hänvisar vi till våra respektive avvikande meningar om den allmänna inriktningen av politiken.

11. Arbetsrätten

Elver Jonsson (fp) och Dan Ericsson (kd) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **2 Allmän inriktning av politiken** såvitt avser *arbetsrätten* bort ha följande lydelse:

För att arbetsmarknaden skall kunna utvecklas i enlighet med de nya villkor som en större rörlighet medför krävs bl.a. en ny arbetsrätt. Denna bör säkerställa ett gott skydd åt alla anställda, men samtidigt vara så utformad att den underlättar företagsexpansion och nyanställningar. Särskilt de små företagens villkor måste i detta sammanhang beaktas. Utgångspunkten för en ny lagstiftning bör vara att den skall uppmuntra flexibla lösningar. Vissa förbättringar genomfördes i lagen om anställningsskydd från årsskiftet 1996/97 – slopat krav på att kollektivavtal om avvikelser från lagen skall ha slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation, en ny anställningsform genom s.k. överenskommen visstidsanställning, förkortad tid för företrädesrätt till återanställning och uppsägningstid som knyts till anställningstidens längd och inte till den anställdes ålder – men därutöver bör man ta fasta på den arbetsrättsliga reglering som infördes av fyrpartiregeringen och som gällde under år 1994. Det handlar bl.a. om att underlätta provanställningar och tidsbegränsade anställningar vid arbetsanhopning. Turordningsreglerna bör bli mindre rigida. Genom att vetoreglerna i medbestämmandelagen slopas underlättas entreprenader. Stridsåtgärder mot enmans- och familjeföretag bör förbjudas.

Med detta anser utskottet att motionerna Fi19 och Fi22 bör tillstyrkas. Övriga i sammanhanget behandlade motioner bör avstyrkas av finansutskottet.

I övrigt hänvisar vi till våra respektive avvikande meningar om den allmänna inriktningen av politiken.

Övriga avvikande meningar

12. Utgiftstak för den offentliga sektorn och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 1999–2001

Kent Olsson, Patrik Norinder, Christel Anderberg och Anna Åkerhielm (alla m) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **3.5** bort ha följande lydelse:

Utskottet anser – i likhet med Moderaterna i motion Fi17 yrkande 7 (delvis) – att man för tydlighets skull bör överföra de medel på utgiftsområde 14, anslaget A 2 som i dag hänförs till aktivitetsstöd och motsvarande, till utgiftsområde 13. Detta leder till en ökad belastning på utgiftsområde 13 och en motsvarande minskning på utgiftsområde 14.

I fråga om ramarna för budgetåren 1999, 2000 och 2001 anser utskottet att den av Moderaterna i motion Fi17 yrkande 8 (delvis) föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (punkterna 2 och 3 delvis), liksom de övriga partimotionerna Fi18 (c), Fi19 (fp), Fi20 (v), Fi21 (mp) och Fi22 (kd), samtliga i motsvarande delar.

Utskottets ställningstagande framgår av nedanstående tabell.

Miljoner kronor

		1999	2000	2001
UO13	utskottet	40 443	26 683	24 108
	diff. prop.	+ 9 294	+ 2 152	+ 2 412
UO14	utskottet	30 094	30 454	28 837
	diff. prop.	– 18 430	– 18 465	– 18 471
UO19	utskottet	2 866	2 359	2 304
	diff. prop.	– 635	– 795	– 1 047

13. Utgiftstak för den offentliga sektorn och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 1999–2001

Elving Andersson (c) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **3.5** bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med Centerpartiet i motion Fi18 att arbetslösheten måste pressas tillbaka och sysselsättningen öka. Möjligheterna att åstadkomma detta är goda under de närmaste åren. De flesta indikatorer visar en positiv utveckling, inte minst till följd av den saneringspolitik som regeringen har genomfört tillsammans med Centerpartiet.

Utgifterna på *utgiftsområde 13* är starkt beroende av arbetslöshetsnivån men påverkas också av omfattningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet. De antaganden som regeringen gör i dessa hänseenden och som redovisats ovan bör kunna godtas som grund för beräkningen av ramarna för utgiftsområdet

Utskottet vill i detta sammanhang i likhet med Centerpartiet plädera för att en utredning ges i uppdrag att skyndsamt se över drivkrafterna för arbete. Regeringen bör därefter återkomma med förslag som innebär att fler arbetslösa tjänar på att ta arbete när detta är möjligt. Enligt utskottets uppfattning skulle detta leda till ökad flexibilitet på arbetsmarknaden, minskad arbetskraftsbrist och på sikt lägre kostnader för arbetslöshetsförsäkringen.

Egenavgiften till arbetslöshetsförsäkringen bör vidare höjas med 480 kr per år i enlighet med det förslag som har lagts fram av Centerpartiet och som också redovisas på annat håll i yttrandet. Till följd av höjningen sker inkomstförstärkningar på statsbudgeten med 1 600 miljoner kronor per år.

När det gäller *utgiftsområde 14* bör förändringar genomföras enligt de förslag som lagts fram av Centerpartiet. Flexibiliteten i arbetsmarknadspolitiken behöver ökas. Volymkraven måste minskas för att skapa utrymme för högre kvalitet i arbetsmarknadsutbildningen. ALU eller liknande åtgärder bör inte

användas i konkurrensutsatt verksamhet. Arbetsgivare bör vid API eller liknande åtgärder svara för en större andel av finansieringen. Den av regeringen föreslagna utökningen av anslaget till arbetsförmedlingarna för budgetåret 1999 bör minskas med knappt hälften, eller 400 miljoner kronor.

Medel har genom tidigare beslut förts över från anslaget A 2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* inom utgiftsområde 14 till länsstyrelserna för småföretagssatsningar inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling. Detta har slagit väl ut och utskottet delar därför Centerpartiets uppfattning att ytterligare 500 miljoner kronor bör föras över till utgiftsområde 19 för ändamålet. För ökade och aktiva insatser på kulturområdet bör vidare 90 miljoner kronor föras över från utgiftsområde 14 till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Arbetsmarknadsutskottet anser i likhet med Centerpartiet att regeringens förslag till utgiftsramar för åren 1999–2001 ligger på en alltför hög nivå. Med tanke på att sysselsättningen ökar och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna förväntas minska i omfattning bör ramarna för utgiftsområde 14 för den aktuella perioden reduceras ytterligare utöver regeringens förslag. En ökad decentralisering av arbetsmarknadspolitiken kommer också att leda till effektivare resursutnyttjande.

Ramarna för *utgiftsområde 19* bör, som framgått ovan, utökas med 500 miljoner kronor genom överflyttning av medel från utgiftsområde 14. Utskottet delar därmed Centerpartiets uppfattning och anser således att medlen skall fördelas till länsstyrelserna för näringslivsutveckling. I anslutning till behandlingen av den regionalpolitiska propositionen beslutade riksdagen nyligen att jord- och skogsbruket i Norrlands inland inte längre skulle omfattas av ersättning för nedsättning av socialavgifter. Arbetsmarknadsutskottet anser i likhet med Centerpartiet att de berörda näringarna även fortsättningsvis bör omfattas av de nedsatta socialavgifterna. Ramarna för utgiftsområde 19 bör av denna anledning utökas med 90 miljoner kronor.

I fråga om ramarna för budgetåren 1999, 2000 och 2001 anser utskottet att den av Centerpartiet i motion Fi18 föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (punkterna 2 och 3 delvis), liksom de övriga partimotionerna Fi17 (m), Fi19 (fp), Fi20 (v), Fi21 (mp) och Fi22 (kd), samtliga i motsvarande delar.

Utskottets ställningstagande framgår av nedanstående tabell.

Miljoner kronor

		1999	2000	2001
UO13	utskottet	31 149	24 531	21 696
	diff. prop.	-	-	-
UO14	utskottet	46 234	46 829	45 218
	diff. prop.	- 2 290	- 2 090	- 2 090
UO19	utskottet	4 091	3 744	3 941
	diff. prop.	+ 590	+ 590	+ 590

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet för sin del propositionen i berörda delar och tillstyrker utskottet för sin del motion Fi18 yrkandena 2 och 3 (båda delvis).

1997/98:AU5y

14. Utgiftstak för den offentliga sektorn och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 1999–2001

Elver Jonsson (fp) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt 3.5 bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det ovanstående behandlat regeringens och oppositionspartiernas förslag avseende innevarande budgetår, såvitt avser utgiftsområdena 13, 14 och 19. Vad gäller *utgiftsområde 13* bör ramen minskas ytterligare i förhållande till regeringens förslag. Utskottet anser, i likhet med Folkpartiet, att med en ekonomisk politik som syftar till att öka sysselsättningen kommer arbetslösheten att sjunka.

Med denna politik blir även neddragningar inom *utgiftsområde 14* möjliga. Volymen arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör minskas avsevärt. Den av regeringen föreslagna ökningen av de tillfälliga personalförstärkningarna bör inte godkännas. Utgifterna för utbildningsbidraget reduceras genom att en viss del omvandlas till lån.

Vidare menar utskottet att även ramarna inom *utgiftsområde 19* bör minskas ytterligare i förhållande till regeringens förslag. De selektiva företagsstöden bör minskas.

Ställningstagandena innebär att utskottet anser att riksdagen bör godkänna preliminärfördelning av utgifterna för åren 1999–2001 inom utgiftsområdena som riktlinjer för regeringens budgetarbete i enlighet med Folkpartiets motion Fi19 enligt nedanstående tabell.

I fråga om ramarna för budgetåren 1999, 2000 och 2001 anser utskottet att den av Folkpartiet i motion Fi19 föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (punkterna 2 och 3 delvis), liksom de övriga partimotionerna Fi17 (m), Fi18 (c), Fi20 (v), Fi21 (mp) och Fi22 (kd), samtliga i motsvarande delar.

Utskottets ställningstagande framgår av nedanstående tabell.

Miljoner kronor

		1999	2000	2001
UO13	utskottet	28 949	22 231	19 796
	diff. prop.	– 2 200	– 2 300	– 1 900
UO14	utskottet	40 174	37 844	34 708
	diff. prop.	– 8 350	– 11 075	– 12 600
UO19	utskottet	2 501	2 154	2 351
	diff. prop.	– 1 000	– 1 000	– 1 000

Lennart Beijer (v) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt 3.5 bort ha följande lydelse:

När det gäller *utgiftsområde 13* delar utskottet Vänsterpartiets syn att arbetslöshetsförsäkringen skall vara en effektiv omställningsförsäkring som ger trygghet åt den som blivit arbetslös under den tid som ansträngningarna att få ett nytt arbete pågår. Kravet på den arbetslöse skall motsvaras av ett krav på en effektiv sysselsättningspolitik där både stat och kommun har ett stort ansvar. Det bör inte införas någon s.k. bortre parentes.

Ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen bör höjas. Detta gäller både grundbelopp och högsta dagpenningbelopp. Kompensationsnivån bör höjas till 85 % under år 1999. Vidare bör det införas en löneföljksamhetsregel när det gäller ersättningsnivåerna för att arbetslöshetsförsäkringen skall bli mer inkomstrelaterad. Begränsningsregeln för deltidsarbetslösa bör avskaffas. Även reguljärt arbete som utförs med stöd av arbetsmarknadspolitiska medel skall vara kvalificerande för försäkringen. Effekterna av det hårdare arbetsvillkoret som infördes våren 1997 bör prövas i förhållande till den framväxande korttidsarbetsmarknaden.

Utskottet instämmer i Vänsterpartiets synpunkt att det skulle vara mer ändamålsenligt att sammanföra utgiftsområdena 13 och 14, eftersom dessa utgiftsområden uppvisar ett starkt ömsesidigt samband. I syfte att minimera passiva ersättningsperioder för de arbetslösa bör det vara möjligt att flytta medel från kontantstöd till aktivitetsstöd om det bedöms vara arbetsmarknadspolitiskt rationellt.

Utskottet föreslår att det för år 1999 överförs 1 miljard kronor till utgiftsområde 14 som försörjningsmedel för aktiva otraditionella insatser. Vidare föreslår utskottet att 2,5 miljarder kronor överförs till utgiftsområde 25 för att användas till anställning av långtidsarbetslösa inom kommuner och landsting under år 1999.

Utskottet anser att utgiftsramen för utgiftsområde 13 bör sänkas med 1 500 miljoner kronor för år 1999 i förhållande till regeringens förslag. Utskottet har då tagit hänsyn till såväl förbättringarna i arbetslöshetsförsäkringen som de föreslagna överföringarna till andra utgiftsområden.

I fråga om *utgiftsområde 14* anser utskottet i likhet med Vänsterpartiet att det bör avsättas betydande belopp till arbetsmarknadspolitiska åtgärder som understöder en offensiv sysselsättningstillväxt. Som framgår av den allmänna inriktningen bör det s.k. volymmålet tas bort. Vidare måste arbetsmarknadspolitiken decentraliseras och regelverket förenklas. I kombination med ett komplicerat finansieringssystem motverkar regelsystemet en effektiv strategi för att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag om ett mer förenklat finansierings- och regelsystem som innebär ett steg på vägen mot ett enklare och mer effektivt resursutnyttjande med ett väsentligt större lokalt handlingsutrymme.

Som framgår av vad som sagts ovan föreslår utskottet att 1 miljard kronor överförs från utgiftsområde 13 för att förse de lokala instanserna med försörjningsmedel i samband med sysselsättningsprojekt. Utskottet delar Väns-

terpartiets åsikt att det förutom denna förstärkning av aktivitetsstöd behövs ett stort extra utrymme för otraditionella insatser för att kunna möta de lokala behoven som arbetsförmedlingsnämnderna anger. Det kan t.ex. handla om inrättandet av skogliga beredskapsarbeten, insatser för invandrare inom ramen för en storstadssatsning eller miljöinriktade projekt med särskild inriktning på ungdomar. Nivån i utbildningsbidragen för dem som inte har rätt till arbetslöshetsersättning bör återställas till den nivå som gällde före sänkningen den 1 juli 1997.

Utskottet föreslår att ramen för utgiftsområde 14 justeras upp med 5 800 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag år 1999 inklusive överföringen av medel från utgiftsområde 13.

När det slutligen gäller *utgiftsområde 19* anser utskottet att det krävs en kraftsamling för att bryta utvecklingen mot ökade regionala klyftor. I regeringens politik saknas konkreta förslag på en rad områden. Utskottet anser därför att det bör genomföras en rad förändringar inom detta område på det sätt Vänsterpartiet föreslagit. Den kommunala välfärden, som utgör en förutsättning för glesbygdsutvecklingen, måste höjas. Vidare måste utvecklingen av småföretag stimuleras. För att öka möjligheterna att erhålla riskkapital bör det bl.a. skapas riskkapitalfonder i utsatta regioner. Statens bolag och verk bör ha ett större regionalt ansvar. Ett landsbygds- och glesbygdsprogram för en godtagbar samhällsservice bör utvecklas. Regionernas förutsättningar för vidareförädling av egna råvaror bör utnyttjas bättre. Även distansutbildningen måste utvecklas. Det bör skapas ett ROT-bidrag för utbyggnaden av fibernätet. Man bör också ge mer stöd till resurscentrum för kvinnor. För att öka antalet högutbildade i inlandet bör återbetalningen av studielånen reduceras för dem som flyttar dit. Vattenkraftsvinsterna bör återföras till de producerande länen. Arbetsmarknadspolitiken måste demokratiseras i hela Sverige och inte bara i några frilän. I syfte att öka demokratiseringen av svensk regionalpolitik bör det införas direktvalda länsparlament. Byautvecklingsgrupper och lokalsamhällen bör få ökad beslutandemakt.

Anslaget för utgiftsområde 19 bör ökas för år 1999 med 500 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. För åren 2000 och 2001 är motsvarande belopp 800 miljoner kronor respektive 1 000 miljoner kronor.

Uppställt i tabell innebär utskottets ställningstagande för utgiftsområdena 13, 14 och 19 följande.

I fråga om ramarna för budgetåren 1999, 2000 och 2001 anser utskottet att den av Vänsterpartiet i motion Fi20 föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (punkterna 2 och 3 delvis), liksom de övriga partimotionerna Fi17 (m), Fi18 (c), Fi19 (fp), Fi21 (mp) och Fi22 (kd) samtliga i motsvarande delar.

Miljoner kronor

		1999	2000	2001
UO13	utskottet	29 649	24 531	21 696
	diff. prop.	- 1 500	-	-
UO14	utskottet	54 324	54 719	53 108
	diff. prop.	+ 5 800	+ 5 800	+ 5 800
UO19	utskottet	4 001	3 954	4 351
	diff. prop.	+ 500	+ 800	+ 1 000

16. Utgiftstak för den offentliga sektorn och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 1999–2001

Barbro Johansson (mp) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt 3.5 bort ha följande lydelse:

Regeringens kalkyler för arbetslösheten är alltför optimistiska. Mot bakgrund av Konjunkturinstitutets prognos är det enligt utskottet realistiskt att beräkna den öppna arbetslösheten till 6 % år 2001 med den av regeringen föreslagna politiken. Utskottet anser därför, såsom Miljöpartiet anför i sin partimotion Fi21, att ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 bör räknas upp med sammanlagt 5,7 miljarder kronor år 1999, 12,1 miljarder kronor år 2000 och 13,2 miljarder kronor år 2001.

Utskottet ställer sig positivt till de förslag som lämnats av Miljöpartiet om sänkt arbetstid och ökade anslag till kommunerna, se vad utskottet anför om detta i avvikande mening 5. Vid bestämmandet av ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 måste hänsyn tas till de positiva effekter dessa förslag får i form av lägre kostnader för arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utskottet anser också att anslaget för lönebidrag till anställda hos allmännyttiga organisationer och anslaget till Arbetarskyddsverket bör förstärkas.

Utskottet anser att ramen för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling bör höjas för att möjliggöra ytterligare regionalpolitiska insatser inom bl.a. byutvecklingsgrupper och mikrostöd samt för att underlätta för kommuner att ta del av tillgängliga EG-stöd som kräver kompletterande kommunal finansiering. Vidare delar utskottets Miljöpartiets uppfattning att nedsättningen av socialavgifter i vissa branscher, såsom jordbruk, viss service m.m. i Norrlands inland bör vara kvar. För att finansiera detta bör transportbidrag till sjötransporter och för oförädlade trävaror inte utökas.

I fråga om ramarna för budgetåren 1999, 2000 och 2001 anser utskottet att den av Miljöpartiet i motion Fi21 föreslagna preliminära fördelningen på utgiftsområden bör godkännas som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Detta innebär att propositionen avstyrks i motsvarande delar (punkterna 2 och 3 delvis), liksom de övriga partimotionerna Fi17 (m), Fi18 (c), Fi19 (fp), Fi20 (v) och Fi22 (kd) samtliga i motsvarande delar.

Miljoner kronor

		1999	2000	2001
UO13	utskottet	32 631	24 033	17 965
	diff. prop.	+ 1 482	– 498	– 3 731
UO14	utskottet	47 250	41 711	33 612
	diff. prop.	– 1 274	– 7 208	– 13 696
UO19	utskottet	3 551	3 204	3 401
	diff. prop.	+ 50	+ 50	+ 50

17. Utgiftstak för den offentliga sektorn och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 1999–2001

Dan Ericsson (kd) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **3.5** bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare ställt sig positivt till den allmänna inriktning av politiken som Kristdemokraterna föreslagit, se avvikande mening nr 6. De föreslagna tillväxt- och företagsfrämjande åtgärderna samt personalförstärkningar inom offentliga verksamheter, såsom t.ex. rättsväsendet, kommer att leda till minskade kostnader för arbetslöshetsersättningen och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vid bestämmandet av ramarna för aktuella utgiftsområden räknas inte dynamiska effekter in.

Utskottet stöder Kristdemokraternas uppfattning att åtgärderna OTA, resursarbeten och generationsväxling bör avskaffas. Tillsammans med förändringar i arbetsvillkoret för a-kassan och en ökad egenfinansiering av a-kassan leder detta till minskade utgifter på utgiftsområde 13.

De förslag som lämnats av Kristdemokraterna, och som utskottet ställer sig bakom, om bl.a. företagsstimulerande åtgärder kommer att leda till att behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar. De av samma parti föreslagna strukturförändringarna vad gäller åtgärdssidan bör också införas.

Detta kommer enligt utskottets bedömning att leda till minskade kostnader på utgiftsområde 14. Anslaget för lönebidrag bör dock ökas i förhållande till regeringens förslag.

Vad gäller utgiftsområde 19 bör ramarna höjas med 100 miljoner kronor för år 1999. Detta bör ske främst för att möjliggöra en ändring av stödområdesindelningen så att områden vid stödområdenas gränser inte missgynnas.

Miljoner kronor

		1999	2000	2001
UO13	utskottet	17 731	14 450	13 508
	diff. prop.	– 13 418	– 10 081	– 8 188
UO14	utskottet	45 684	44 164	41 468
	diff. prop.	– 2 840	– 4 755	– 5 840
UO19	utskottet	3 601	3 254	3 451
	diff. prop.	+ 100	+ 100	+ 100

18. Nationell handlingsplan för sysselsättning

Kent Olsson, Patrik Norinder, Christel Anderberg och Anna Åkerhielm (alla m) anser att utskottets ställningstagande i avsnitt **5 Nationell handlingsplan för sysselsättning** bort ha följande lydelse:

Den av regeringen framlagda handlingsplanen och den moderata skiljer sig åt på ett flertal punkter. Skillnaderna märks både i de övergripande resone-
mangen och i enskildheter. I grunden bestäms dessa skillnader av skilda
synsätt på den ekonomiska politiken.

Utskottet delar, generellt, den syn som kommer till uttryck i motionärernas
alternativa handlingsplan. Utskottet anser därför att handlingsplanen bort ha
den lydelse som de moderata motionärerna föreslagit. Som framgår av av-
snitt 5.3 är följande punkter särskilt viktiga.

Det övergripande målet för regeringens agenda för arbete och företagande
bör vara att avveckla arbetslösheten som samhällsproblem. Agendan kan
sammanfattas i sju huvudrubriker:

- sänkt skattetryck
- en friare arbetsmarknad
- en reformerad arbetsmarknadspolitik
- en avveckling av företagskrånglet
- svenskt deltagande i det europeiska valutasamarbetet
- en god energiförsörjning
- kunskap och kompetens i världsklass.

För att utveckla företagandet skall det totala skattetrycket, och särskilt
direkt och indirekt beskattning av arbete och företagande, sänkas. Samtliga
förslag till lättnader av företagares administrativa bördor som lagts fram av
den s.k. Småföretagardelegationen skall genomföras. För att uppmuntra
företagens och de anställdas anpassningsförmåga krävs ökad flexibilitet på
arbetsmarknaden med bl.a. avtal som medger individuella variationer och
annan modernisering av arbetsrätten samt avregleringar som stimulerar små-
företagandet och företagstillväxt.

Även följande bör dock framhållas. Utskottet konstaterar att regeringen i
vårpropositionen hävdar att den svenska sysselsättningspolitiken ligger väl i
linje med EU:s sysselsättningsriktlinjer. Ett studium av den handlingsplan
som regeringen redan – utan att underställa riksdagen – översänt till EU-

kommissionen visar dock att detta är långtifrån korrekt. Det gäller särskilt de punkter som avser skatter samt arbetsrätt och avreglering av arbetsmarknaden.

Det alternativa programmet har jämförts med regeringens två fördelar. Till att börja med följer det de utfärdade riktlinjerna. Utskottet vill särskilt peka på den motsättning det innebär att – som regeringen – först tala vitt och brett om samordnad sysselsättningspolitik inom EU och sedan inte delta i det praktiska genomförandet. Att regeringen är med om att utfärda rekommendationer men sedan inte följer dem är anmärkningsvärt.

Än viktigare är dock att motionärernas förslag har betydligt större förutsättningar än regeringens program att verkningsfullt bidra till ökad sysselsättning. Förslagen i alternativplanen överensstämmer också med rekommendationer som på senare tid utfärdats av OECD, IMF och fristående ekonomer.

Regeringen bör återkalla sin redan översända handlingsplan och ersätta den med den text som de moderata motionärerna föreslagit och utskottet nu – med tillstyrkande av motion Fi24 för sin del – förespråkar.

8 Särskilda yttranden

1. Kunskapslyftet och arbetsmarknadsläget

Elver Jonsson (fp), Kent Olsson, Patrik Norinder, Christel Anderberg (alla m), Barbro Johansson (mp), Dan Ericsson (kd) och Anna Åkerhielm (m) anför:

Den beskrivning av arbetsmarknadsläget som lämnas i yttrandet i avsnitt 2 är otillräcklig och i praktiken missvisande.

Uppgifterna om minskad öppen arbetslöshet, minskat antal personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och antalet långtidsarbetslösa m.m. kan nämligen inte redovisas utan att hänsyn tas till det stora antal personer som i dag studerar i det s.k. Kunskapslyftet. Det är fråga om mellan 100 000 och 150 000 personer; dvs. i storleksordningen 3 % av arbetskraften i landet. Många av dessa personer skulle om de inte getts plats i Kunskapslyftet ha belastat arbetslöshetsstatistiken. Det är därmed tydligt att den statistik som regeringen vill framhålla i praktiken är friserade siffror som inte på ett riktigt sätt speglar den reella sysselsättningsgraden i landet.

En rättvisande bild av arbetsmarknadsläget kräver således att även de personer som studerar i Kunskapslyftet tas med i diskussionen. Om även dessa personer beaktas framgår det klart att arbetsmarknadsläget – trots en god konjunktur – inte är så gott som regeringen vill framhålla.

2. Personaluthyrning

Elver Jonsson (fp), Kent Olsson (m), Elving Andersson (c), Patrik Norinder (m), Christel Anderberg (m), Dan Ericsson (kd) och Anna Åkerhielm (m) anför:

Vi noterar med tillfredsställelse att regeringen inte har för avsikt att föreslå lagstiftning om auktorisation av personaluthyrningsföretag. Detta klargörande var efterlängtat för de företag som är verksamma inom denna snabbt växande bransch. Det förslag om statlig auktorisation enligt det utredningsförslag som föreligger är enligt vår mening onödigt.

3. Nationell handlingsplan för sysselsättning

Elving Andersson (c) anför:

Till vårpropositionen finns bifogad den nationella handlingsplan för sysselsättning som regeringen har utarbetat. Centerpartiet delar regeringens uppfattning i handlingsplanen att svensk ekonomi befinner sig i en uppgångsfas. Den ekonomiska politik som förts har, som regeringen konstaterar, i många avseenden varit framgångsrik.

Centerpartiet har tagit ett stort ansvar för att få balans i svensk ekonomi. Strävandena bör nu fortsätta att utforma en politik för ökad sysselsättning, trygghet och tillväxt. I Centerpartiets motion Fi18 som lagts fram med anledning av vårpropositionen redovisas vår ekonomiska politik och våra förslag till åtgärder för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Enligt vår uppfattning borde den nationella handlingsplanen för sysselsättning bygga på de förslag som vi för fram med anledning av vårpropositionen.

4. Nationell handlingsplan för sysselsättning

Elver Jonsson (fp) anför:

Den nationella plan för sysselsättning som regeringen har bilagt propositionen har enligt vår uppfattning fel inriktning. Av vår avvikande mening som gäller den ekonomiska politiken följer att Folkpartiet förespråkar en sysselsättningspolitik som skiljer sig starkt från den som regeringen för. Främsta försvarslinjen mot den höga arbetslösheten måste vara fler nya, riktiga jobb. Den ensidiga satsningen på "volymmålet" har gett en fortsatt låg sysselsättningsgrad och s.k. flaskhalsproblem. Bland annat borde förslagen i planen vad gäller företagsamhet vara betydligt mer genomgripande. Även vad gäller jämställdhet borde ambitionen vara mycket högre. Enligt Folkpartiets uppfattning borde den nationella planen för sysselsättning baseras på de åtgärder för fler riktiga jobb som förs fram i motion Fi19.

5. Nationell handlingsplan för sysselsättning

Lennart Beijer (v) anför:

Till vårpropositionen finns bifogad den nationella handlingsplan för sysselsättning som regeringen har utarbetat. Vänsterpartiet kan konstatera att den politik som regeringen genomfört tillsammans med Centerpartiet har inneburit stora problem för många grupper i samhället. Saneringspolitiken har framför allt drabbat svaga grupper och inte lett till de förbättringar av arbetsmarknadsläget som en vänsterorienterad politik skulle ha gjort. I vår motion

Fi20 har vi redogjort för hur vi anser att den ekonomiska politiken skall bedrivas framöver för att bl.a. öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Enligt vår uppfattning borde den nationella handlingsplanen för sysselsättning bygga på de förslag som vi för fram i denna motion.

6. Nationell handlingsplan för sysselsättning

Barbro Johansson (mp) anför:

Jag anser att regeringen bör återkalla den till kommissionen lämnade handlingsplanen och ersätta den med en ny enligt följande principer.

Svensk ekonomi har under senare år återhämtat sig i viktiga, men långt ifrån alla avseenden. Statsfinanserna är i det närmaste i balans och ett visst överskott kan förutses de närmaste åren. Samtidigt är arbetslösheten mycket hög, och mycket talar för att den kommer att fastna på en hög nivå om inte den ekonomiska politiken läggs om i grundläggande avseenden. Problemen i svensk ekonomi är främst strukturella och inte konjunkturella och förorsakas i första hand av den politik som den sittande regeringen för. Den konjunkturuppgång vid nu upplever kan därför inte lösa problemen med bl.a. hög arbetslöshet och växande miljöskuld.

Vi i Miljöpartiet anser att två mer fundamentala förändringar måste göras för att få ned arbetslösheten till acceptabla nivåer, dvs. 3 % öppen arbetslöshet. Arbetstiden bör sänkas. Även beskattningen på arbete måste sänkas. I motion Fi21 redovisar vi vår ekonomiska politik och förslag till åtgärder för att lösa sysselsättningsproblemen. Jag anser att den nationella handlingsplanen bör framhålla som svensk sysselsättningspolitik vad som på grundval av nämnda motion sägs i min avvikande mening om den allmänna inriktningen av politiken (avvikande mening nr 5).

7. Nationell handlingsplan för sysselsättning

Dan Ericsson (kd) anför:

Vi i Kristdemokraterna anser att den svenska politiken måste läggas om för att skapa förutsättningar för nya jobb och därmed större skatteinkomster. Enligt flera bedömare har Sverige, bl.a. genom en dåligt fungerande arbetsmarknad och lönebildning, en s.k. jämviktsarbetslöshet på lägst 6 %. Detta innebär att det utan strukturreformer för modernare arbetsrätt, bättre fungerande arbetsmarknad och utbildningssystem, kommer att vara omöjligt att underskrida en arbetslöshet på 6–6,5 % utan att inflationen stiger.

Vi Kristdemokrater har i flera sammanhang påtalat att ett gynnsamt klimat för små- och nyföretagande är av största vikt inför den kommande kampen mot den höga arbetslösheten och för sunda statsfinanser. Vi föreslår därför regelförenklingar, skattesänkningar och mer stabila villkor för företagarna. I vår motion Fi22 redovisar vi vår ekonomiska politik och förslag till åtgärder för att lösa problem med arbetslöshet och sysselsättning. Jag anser att den nationella handlingsplanen bör bygga på de principer som på grundval av

nämnda motion sägs i min avvikande mening om den allmänna inriktningen av politiken, se avvikande mening nr 6. 1997/98:AU5y

Till finansutskottet	1
1 Inledning	1
2 Allmän inriktning av politiken	2
3 Utgiftstak för den offentliga sektorn och preliminär fördelning på utgiftsområden under åren 1999–2001	19
3.1 Inledning	19
3.2 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	20
3.3 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	22
3.4 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	25
3.5 Utskottets ställningstagande i fråga om preliminära ramar för utgiftsområdena 13, 14 och 19 för åren 1999–2001	27
4 EU-medel	28
4.1 Europeiska revisionsrättens rapporter avseende verksamhetsåret 1996	28
4.2 Kompletterande regler till EG:s förordningar om strukturstöd	30
5 Nationell handlingsplan för sysselsättning	31
5.1 Bakgrund	31
5.2 Den till EU-kommissionen överlämnade nationella handlingsplanen	31
5.3 Det alternativa förslaget till nationell handlingsplan	32
6 Övriga frågor	34
7 Avvikande meningar	36
Gemensamma avvikande meningar	46
Övriga avvikande meningar	49
8 Särskilda yttranden	58